

Uqat̃hich Aglaañi Mark-ŋum

John Paptaaq̃titchiri Quliaqtuaqağniqsuq

1 ¹Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iğñiŋagun Agaayyutim. ²Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Atañi, tuyuğisigisiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³“Iñuk tuqtiraqtuq iñuiłaamiñ:

Itqanaiyautisiuŋ apqutiksraŋa Atangum,
nalguğlugu tumiksraŋa!”

Isaiah 40:3

⁴Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaq̃titchiri quliaqtuaqami iñuŋ-nun iñuiłaami itnaqhuni, “Paptaaq̃tillusi mumiqaagusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵Iñugiaktuat iñuich aggiu-maaraağniqsut ilaanun nakikŋapayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliağimatigik killuqsautitij John-ŋum paptaağniğai kuuŋmi taggisi-qaktuami Jordan-mik. ⁶John atnuğaaqağniqsuq pikukturuam amianik, qisiŋmik tapsiqaqhuniļu, niqiqaqhuniļu pigliğanik suli igutchaich siğ-

ñaqtaalliaŋitñik nanipayaaq paqitnami. ⁷Quliaqtuaqtuq, “Aŋunimma tikiumagisiruq kamanatluktuaq uvaŋniñ, aasiñ siŋiilguyumiñait-chuŋaunniñ aluğutiŋnik. ⁸Aa, iļumutun paptaaga-luağipsi imikun, aglaan ilaan paptaağisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

(Mr 1.6)

Jesus Paptaakkaupman Aniqusaaqsiupluniġu

⁹Taipkunani uvluni Jesus aggiġñiqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ġum paptaaġniġaa Jordan-mi. ¹⁰Jesus-ġum qakipqauraqami imiġmiñ tautuġniġaa qilak aġmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miññiqsuq ilaanun tiġmiagruuratun. ¹¹Nipi tusaġnaġniqsuq pakmakġa, “Ilvich piqpagiplutin Iġñiġigikpiñ, quyalimaagikma.”

¹²Tarakġatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinniġaa iñuiġaamun. ¹³Taavani iñuiġaami inniqsuq malġukipiaq uvluni, aasiñ tuuġaam uuktuallaġniġaa. Nayuutiniqsuq iñuiġaam niġrutaiñi, aasiñ isaġulgich savautiyaġniġaat.

Jesus Tuġuġniqsuq Sisamanik Iqaluġniaqtinik

¹⁴Taipkunani uvluni Herod-ġum, umialguruam, John tiguplugu isiġniġaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaaġanik Agaayyutim. ¹⁵Nipliġñiqsuq, “Pakma aġaayuqautaa Agaayyutim qallipluni atuumaqsiruuq. Isummitqigitchi ukpiġilugulu tusaayugaagiksuaq.”

¹⁶Uvvaasiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvaġan Galilee-m, tautuġniġik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriġñiġniqsuak narvami, iqaluġniaqtauplutik. ¹⁷Jesus-ġum nipliutigik, “Maliksikġa. Uvakiñiġaġlaan piññiġniġisirutik iñuġnik aqaluġniaqtun.” ¹⁸Tarvauvaa uniññiġniġik kuvraġikkatik maliaqsipluġuasiñ.

¹⁹Tarakġatarra Jesus pisuktuaallaakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, kuvriġniqsuak umiaġmikni. ²⁰Jesus-ġum tautupqauraqamigik tuġuġniġik. Unisiġaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsipluġuasiñ Jesus.

Iñuk Irrusiġlulik

²¹Tikitñamiġ Capernaum-mun miġuiqsiaġvium uvluni Jesus katraġviatnuktiġniqsuq iġisautriaqsipluniasiiñ. ²²Katimaruat aarigaaġusuġniqsut iġisauttutaiñik atakkii iġisautripluni aġalatchiġiqaqtuatun, atlakaupluni ukunakġa aġlaliqiriniñ. ²³Jew-ġuruat katraġviatni piqāġniqsuq irrusiġluliġmik nipliaruamik, ²⁴“Iġaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvuġaqpich piyaqquġukhuta? Naluġitchiġa kisuutilaan, ipqitchuāġurutin Agaayyutim tuyuġikkakġa.” ²⁵Jesus-ġum tarra tiliñiġaa irrusiġluk itnaġlugu, “Qiñuisaāġiñ! Aniġlutinaasii aġutmiñ!” ²⁶Irrusiġluum iñukniaq nagliksaaqtituullaġniġaa qiiqsruqmatununniñ iġialapkaqpauraġlugu uniksaqamiuġ. ²⁷Iluqatiġ tautuktuat taavrumiġa quviġutchakpagitlutiġ apiqsruqtuutiāqsiñiqsut avatmun, “Qanusiuñiqpa una? Qanusiuñiqpa nutaaq iġisauttun? Una aġun aġalatchiġiqaqhuni tilitlaniġai irrusiġluich, aasii ilinġisa tupigitlaniġaat.” ²⁸Qilamik tavra siaminniqsuq taamna atuumaruāq nunaāqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuñnik

²⁹ Anikamiñ Jew-ñuruat katragviatniñ tupqatnuñiqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatigiplugik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ñum aakaruaña nalaniqsuq uunaqłukhuni. Jesus tikipqauraqman uqautiniñaat atniğ-ñağniplugu. ³¹ Utlakługu ağnaq tiguniğaa argaigun makititlugu, aasiñ uunaqłunğıqsiqhuni. Tavra niqłiugutiaqsiñigai. ³² Minguiqsiagvium uvlua nuñitman, unnuksraakun siqiniq nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsut ilaanun tamatkuniña atniğñautiliñnik atlakaagiiñnik sulı irrusiqłuliñnik. ³³ Iluqatiñ nunaaqim iñui katinisut taavruma tupqum sivuğanun. ³⁴ Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniğñautiqaqtuanik atlakaagiiñnik sulı anipkaipłuni iñugiaktuanik irrusiqłuñnik. Ilaan irrusiqłuich nipliñuñiñigai atakkii ilisimanigaat kisuutilaaña.

Jesus Quliaqtuağniqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami qağaluaqnagu Jesus aullağniqsuq nunaaqqimiñ iñuiłaamun. Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶ Simon-ñum piqasiqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñigaa. ³⁷ Paqitnamitruñaasiñ nipliutiplugu, “Iluqatiñ iñuich qiniğukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaaqqimun. Uvañali quliaqtuağumaña taamani atakkii piqutigiplugu agğiqsuañuruña.” ³⁹ Tarra ilaa quliaqtuaqtuq katragviñitni iluqaani Galilee-mi, anipkaipłuni irrusiqłuñnik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualiqmik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniasii iniqsruqługu ikayuqpluni, “Ilvich pisuksiñağuvich mamititłhiñaugikma.” ⁴¹ Jesus ilunñutchañiqsuq, isakługich argagikkani aksikługuasiñ. Nipliutiniğaa, “Pisugağluña, mamititqugikpiñ.” ⁴² Jesus nipliğluqqaqtuq taavrumiña, taamna tavrakñatchiaq iħuaqsirug auyugaqtuağmiñiñ. ⁴³ Tarra Jesus-ñum taamna añun aullaqtitkaluaqnagu iñiqtiğniğaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqnagu kiñaunniñ aglaan agaayuliqsimumutin, qiniqtitçhumiğiñ iħuaqsiłhiñ ilaanun. Aatchuutiyumautin tuniłłautinik Agaayutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisigikkana mamititkaatinkii. Taatnağuvich iñu-payaam ilitçhuginiğaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna añun aullaqami uqallaaqsiñiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkaułłi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguiñniqsuq nunaaqqiñun, aglaan aullağniqsuq iñuiłaamun, iñuichaasiñ utlaagaaqsiplugu nakitñapayaag.

Jesus Mamititchiñiqsuq Añutmik Aulatłaitçhuamik

2 ¹ Kiñuagun ikituurat uvlut Jesus utitqiniñiqsuq Capernaum-mun. Iñupayaat uqaaqsiñiqsut aiñiplugu. ² Iñugiaktuat kativagitłutiñ

(Mr 2.4)

tavruņa iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam siłataani. Jesus-ñum quliaqtuağutiniğai Agaayyutim uqahhanik. ³Tarra sisamat iñuich tavrūnautriñiqsut aulatlaiłaamik iñuñmik. ⁴Qalligaluaqhutiñ tikiłguiññaat Jesus iñugiakpagitlutin iñuich. Tavra añmaqługu tupqum qilaja atqaqtinnigaat taamna aulatlaiłaq qaatchiaqtuummaan. ⁵Jesus-ñum ilitchuqliqamiuñ ukpiqsrisiqaqtılaañat, nipliutiniğaa aulatlaiłaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiñ.” ⁶Iłañich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatiqagñiqsut itna, ⁷“Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqağniqluktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸Jesus-ñum irrutchiğmigun kanqisiagiliqamigich uqapiluhhat, nipliutlignigai, “Suvaata uqapilukpisi isummatipsigun? ⁹Qanuq una nipliutitquvisiuñ aulatlaiłaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutiłhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugiñ’? Nalliak qaganatlukpa? ¹⁰Aglaan ilitchuğitqugipsi Iğñiñan Añutim añalatchiñiqahhanik maani nunami natqigutritlapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatlaiłaq, ¹¹“Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qat-chian aggiñ!’ ¹²Tavrakñatchiaq taamna añun makitiqtuq. Tiguplugu qaatchiani aullağniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumiña

quvigutcharņiqsut. Kamasruaqsiñigaat Agaayyun, “Tautunġanjitchugut taatnatchimik,” itnaqhutinj.

Jesus Piksraġniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumuġalġiñniqsuq siñaanun narvaġan Galilee-m aasii katirviginiġaata iñugaaġruich. Ilaan iļisautiaqsiñigai. ¹⁴ Tamaani apqu-saaqami tautuñiġaa Levi, iġñiġikkana Alphaeus-ġum aquppiruaq savaaġmiñi manniqipluni. Tavra Jesus-ġum nipliutipmani itna, “Malinjġa,” taavruma makitluni maliutliġniġaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niġiñiqsuq tupqani Levi-ġum. Iñugiaktuata tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatigiñiġaich Jesus-ġumlu maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatinj maliaqsiptmiñiġaata. ¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ġuruata tautuñiġaata niġiqatigaqġugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliguaqtai, “Suvaata ilaa niġiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ġum tusaakamigich nipliutigai, “Iñuaktuata taapkua atniġñaitchuat inuq-srañitchut taaktinik aglaan ilinjich atniġñaktuata. Uvaġa agġinjitchuġa aiyugaaġiaglugich nalaunġaruata aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraaikun

¹⁸ Maliguaqtai John-ġum Paptaaġirim suli Pharisee-ġuruata uisauraaġuuniqsuata piqusigiplugu. Iļanjich iñuich utlakamitruġ apiqsruġniġaata, “Suvaata maliguaqtai John-ġum suli Pharisee-ġuruata uisauraaqmata, ilviļli maliguaqtitin taatnatlaiñniqpat?” ¹⁹ Jesus-ġum kiuniġai atrikusautmik, “Iļagiich uumani iļaqatniġiaqtuami uisauraaġniqpat iļaqatniġiaqtuam nayuutinjanisuli? Taatnaġumiñaitchut iļaqatniġiaqtuam nayuutiļhani. ²⁰ Aglaan uvluq tikitkisiruq iļaqatniġiaqtuam aullaġviksraġa ilinjitiñiñ. Tavra uisauraaġviksraġpaaluk.” ²¹ Jesus-ġum iļisautipsaaġniġai atrikusautmik, “Iñuum utuqqaq atnuġaaq iļaaġumiñaitchaa nutaamik ukiļhaamik atakkii iļaanġuyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiñ allaq aglitlukhuni. ²² Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immiġumiñaitchaa nutaamik asiam misuġuanik atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa asiam misuġuan puuġa, suli asiam misuġua maqigisiruq taavrumakġa puumiñ. Aglaan nutaaq asiam misuġua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaġa Minguiqsiagvium

²³ Uvluani minguiqsiagvium Jesus pisuñniqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamiġ pukuñniqsut mukkaaksranik, niġiaq-siļugitaasiñ. ²⁴ Tavra iļanġa Pharisee-ġuruata nipliutliġiñniġaata, “Atanjii, suvaata ilinjich savakpat minguiqsiagvium uvluani maligutaksrakuagñanjitkaluaqtuata tamarrumani uvlumi?” ²⁵ Ilaan kiuniġai,

“Agliqimasuknağiksi David-ɲumlu piqataiñlu inuqsriũthat niqiksrağmik-nik? ²⁶ David isiğniğuguuq tupqanun Agaayyutim niğiɭuniasii qaqqumik tuniɭlaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-ɲum qaukiũthatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimun-unniĩn niqiksrautitqunjiñniğaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ɲum niğniğaa qaqqiaq, aasiĩn aatchuğniğaa maliktigikkani.” ²⁷ Taatnağaluaqamigich Jesus-ɲum nipliutipsaagnigai, “Minguiqsiagvium uvlua iñiqtauruq iñuɲmun aglaan iñuk iñiqtaunitchuq minguiqsiagvium uvluanun. ²⁸ Taatnamik Iğniña Iñuum atanguruq unniĩn minguiqsiagvium uvluaani.”

Aɲun Argalik Pannaqłuktanik

3 ¹ Jesus isitqinñiqsuq Jew-ɲuruat katrağvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq aɲun argalik pannaqłuktanik. ² Jew-ɲuplutin sivulliuqtuat qaunaksruaqsiłiğniñniğaat mavruigisikmaɲaan minguiqsiagvium uvluaani, tavraami agvisiksraqsuqługu. ³ Jesus-ɲum tarra nipliutiniğaa aɲun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvuɲağin.” ⁴ Tavraniasiin apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluaani—savaaqalıq nakuuruamik naagaqaa pigiitчуamik, anniqsuiq iñuũłiğmik naagaqaa tuqqutchiq?” Aglaan ilinich nipaisaagniqsut. ⁵ Uumitchaksaalthum tikiumaligaluagnigaa tarani aglaantuq iħuirrutiginiğaa pitchiğiiħhatigun suli suksraqanijħhatigun, uummatiqahutin siqquqtuamik. Tarra nipliutiniğaa aɲun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai iħuaqsiñiqsut iğlumiktitun ilipłutin. ⁶ Tarra taapkua Pharisee-ɲuruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniuatigityaqługich Herod-kuayaat qanuq tuquħksraɲagun Jesus-ɲum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriħuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvananunniqsuq. Iñugaağruich malilgiñniğaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸ Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, unjataaniñlu Jordan-ɲum, avataaɲniñlu Tyre-mlu Sidon-ɲumlu. Taapkua tusaaniğaat kamanaqtuanik savaaqalħa utlakługuasiiñ. ⁹ Tarra Jesus-ɲum uqautiniğai maliguaqtini umiaq ikkiviksrani tiguħhiñaaguqplugu qanimiñun atakkii iñugaağruich ukua iñugiaksivagitłutin tatruliğaat. ¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniğnautilgich tatviksraignigaa aksigukługu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiqługich tautukamitruɲ putqatağvigiplugu niplianiqsutli itna, “Ivich Iğniña Agaayyutim.” ¹² Aglaan iñiqtiqtağniğai tamatkua ilinittun ilitchuğipkautigitquniluni.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğuiñik

¹³ Jesus kilvaqtaagniqsuq tuɲaanun kiñiktaam nunam. Tarani qiñnuag-nigai tamatkua pigisukkani. Tarra utlaɲniğaat. ¹⁴ Nalunaiqsagai qulit

malguk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqlugich piqatigisuklugich, tuyugisuklugich quliaqtaugiaquplugich. ¹⁵ Saŋjiksriññigai mamititchit-lasiplugich atniğñaqtuanik suli anitchitlasiplugich irrusiqłunmik. ¹⁶ Uvva ukua qulit malguich Jesus-ŋum nalunaiqsagikkaŋi: Simon-lu atchikkaŋa Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu iğñaak Zebedee-m Jesus-ŋum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Iğñigikkak katlulam” [uumitchiyalal-lakhutigguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iğñiŋa Alphaeus-ŋum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ŋuruuq, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunaqani Jesus isiğniqsuq tupiğmun. Inugaağruich maliligiññaat. Kiisaimmatai taatnaqhutiŋ Jesus-lu maliguaqtini-lu niğilguiligiñniqputunniñ. ²¹ Tavra ilaiñ tusaakamitruŋ taatnaqtuaq aullağniqsut aggisityağukługu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat iħuan-ğigñiplugu. ²² Ilaŋich aglaliqirit tikiññaat Jerusalem-miñ itnaqhutiŋ, “Jesus Beelzebul-mik aŋalatiqaqtuq, aasiñ anitchirağaqtuq irrusiqłunmik atuqlugu saŋŋia aŋalataata irrusiqłuiç.” ²³ Jesus-ŋumtarra qallilaa-quniğai iñuich iħmiñun uqautiuraagaqsipługichaasiñ atrikusautitigun itna, “Qanuğuni tuunğa qanittaigisiva tuunğağmik? ²⁴ Uvva nunaaqim aŋalatai akililiqsuutikpata avatmun, taamna nunaaqiq suksraun-ğigñiaqtuq. ²⁵ Uvvasuli iñuich tupiğmi atingiqpata akitŋaqtuutilutiŋ suksraunğigñiaqmiut. ²⁶ Uvva taatna qaukłiat tuunğaich irrusiqłuni piyuutigumiŋ avatmun, ilaan saŋŋia isukłiññaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniiñ iñuk isiğumiñaitchuq saŋŋiruam iñuum tupqanun ivayaqtuaqsiluniasiiñ sulliñauraniñik aglaan sivullilugu pitukkayağaa saŋŋiruuaq iñuk, tavrakŋaasiiñ ivayaqtuaqsiluni sulliñauraniñik.

²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaatquq pisugaaq-huni iñuich killuqsautipayaaniñik suli uqağniqluktaħipayaaniñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuŋa iñuk uqağniqluutriruaq Ipqitчуamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isuitchuaguni.”

³⁰ Jesus taatnağniqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna aŋalatiqaqtuq irrusiqłunmik.”

Jesus-ŋum Aakaanlu Aniqatiuñilu

³¹ Uvvali Jesus-ŋum aakaŋa suli aniaqatiuñi tikiñniqsut. Qichaqhutiŋ qakma kiligiaqtinnigaat. ³² Ilaŋata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atani, aakaanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiññaatin.” ³³ Jesus-ŋum kiuni-ğai, “Kiña uvaŋa aakapiagiviyu unniiñ aniaqatiupiagiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaağniğai, “Atani, uvaŋa aakapiaga suli

aniaqatiupiatka! ³⁵Kisupayaaq savaaqaqtuaq pisuḥhanik Agaayyutim, taamna iṅuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

4 ¹Tarrasuli Jesus-ḡum iḷisautiaqsiḷiḡiṅṅigai narvam siṅaani imma. Iṅuich katilḡiṅṅiqsut iṅugiaksipḷutiṅ. Taatnaqmataasiṅ iḡiniqsuq umiamun, mikiruoramik ayaktaallakḷugu, aquvinniqsuq. Iṅugaḡruich qichaqtuiṅaqtut narvam siṅaani. ²Ilaan iḷisautiniḡai iṅugiaktuatiḡun atrikusautitigun. Aasii iḷisaututmiṅi uqaqtuutiuraaqḷugich. ³“Naalaḡniḷḡagitchi! Iṅugguuq nautchiityaḡniqsuq. ⁴Nautchirapkaḷugu nautchiaksrat iḷaṅich katagaḡniqsut apqutmun, aasiitai tiṅmiurat tikitḷutiṅ niḡiṅṅigaich. ⁵Iḷaṅich kataṅniqsut uyaḡauruamun nunamun nunaqapiaṅitchuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitḷuni. ⁶Aasiṅ siḡiṅḡum mayuaqami pasikḷugich atakkii kaṅiqapiaṅitḷutiṅ pannaqḷuṅniḡai. ⁷Suli iḷaṅich kataṅniqsut akunḡatnun kakitḷaḡnat, aasiṅ kakitḷaḡnat naukamiṅ nagguviksraiḡiṅṅigaich asirriṅitḷutiṅaasiṅ. ⁸Iḷaṅitsuli katak-hutiṅ nunagiksaamun asirriaḡaḡniqsut. Iṅugiaksipḷutiṅ nauriṅiqsut mukkaaksranik atautchimiṅ iṅuiṅṅaq quliṅuttaaqhutiṅ suli iḷaṅich piṅasukipiaṅuttaaqhutiṅ suli iḷaṅich tallimakipiaṅuttaaqhutiṅ.” ⁹Ilaan nipliutiḡai, “Taaṅna iṅuk siutiqaqtuaq naalaḡniḷi.”

Sivuniḡat Atrikusautit

¹⁰Kisiṅṅuqamiṅ, maliguaqtaṅ iṅuiḷḷu tusaaruat ilaanik apiqsruḡniḡaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹Jesus-ḡum nipliutiḡai, “Agaayyutim sagviḡaa nalunaqtuaṅanik aṅaayuaqutaan ilipsitṅuḷhiṅaq, aḡlaali tamat-kunuṅa ukpiqsriṅitchuanun uqaḡaqtuṅa atrikusautitigūhiṅaq. Taamna aḡlausimaruaq uqaḡiḡni immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkana,

¹²‘Qiniḡaluaqhutiṅ irimiknik iḷisaqsritḷaitchut,
unniṅ tusaagaluaqhutiṅ siutimiknik kaṅiqsiḷḷaitchut.

Kaṅiqsiṅiḡumiṅ mumikpiaqtut Agaayyutmun,
ilaanli natqigutigai killuqsautiṅitṅik.’”

Isaiah 6:9,10

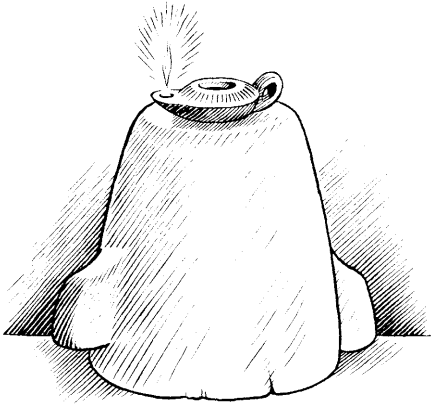
Jesus Kaṅiqsipaḡiṅṅiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Naluniqpsiṅuṅ taamna atrikusaun? Qanuḡmi kaṅiqsiṅiaqpsigich atlat atrikusautit? ¹⁴Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵Iḷaatni uqaḡiḡ nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iṅuich tusaaplugu uqaḡiḡ, aḡlaan tuunḡaum tikitḷugu qilamik aattaḡniḡai uqaḡhich nautchirriutauruat uummatiṅitṅi. ¹⁶Suli atlat iṅuich atripḷugich nautchiaksrat kataktuat uyaḡauraaliṅmun; tusaaplugulu uqaḡiḡ qilamik quviasukhutiṅ akuqtuḷugulu, ¹⁷aḡlaan uqaḡiḡ kaṅiḷiṅitman

akuniutlaitchuq. Kiŋuagun iŋuillaŋiŋlu piyuaqsiuŋiŋlu ilipmaknik pigip-lugu uqaŋiq qapiqtigagŋisut. ¹⁸Suli atlat iŋuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlaŋnat. Taapkua tusaaruat uqaŋigmik ¹⁹aglaan isumaaluutit iŋuuniaŋikun, kinnitŋiŋniagutitlu umialgutmik suli kimmuŋit supayaanik suqutigingigagigaat Agaayyutim uqaŋha. Taimmaasiŋ naurit-laitchut asianik. ²⁰Suli atlat iŋuich atriplugich kataktuat nunagiksaaumun: tusaakamitruq uqaŋiq akuqtuqŋu suli asirriaqahutiŋ, ilaŋich iŋuiniŋaq qulitun, ilaŋich piŋasukupiatun, ilaŋitsuli tallimakupiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

(Mr 4.21)

²¹Jesus nipliutigikkani ilani-gai, “Ataŋii, iŋuich iliraŋingitchaa naniq ataanun utkusium unniiŋ ataatnun siŋigviich. Aglaan iŋuich naniq iliraŋigaa naniqaŋviiŋmun. ²²Agaayyutim iriqsimakkaŋi pakma sagviŋisigai ilaatnigu. Iŋuich kaŋiq-simaŋitchaluaŋumisigik pakma kaŋiqsisigaiŋ taimanigu. ²³Kiŋa iŋuk siutiqaŋumi tusaatlaruaŋnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴Ilaan nipliutimmi-ŋiŋai, “Ki, naalaŋnimmaagiksi ata! Qanutun naalaŋnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kaŋiqsiaqtilaaqsi itkisiruq, suli kaŋiqsisaiŋaŋiaqtusi.

²⁵Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqaŋitchuam annia-gisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶Jesus niqliqsuq, “Atriquaqtuq aŋaayuqautaa Agaayyutim iŋuŋmik nautchiiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷Unnuagaŋipman siŋikhuni suli uvluagaŋipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksraiŋaat nautchiaksrat nauraqtut, suli qanupiaq nalugaa nauŋhat. ²⁸Aglaan nunam nauŋkaŋuŋu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillaŋaqtuq qiŋiŋnaqsiuraq-huni aasiitai nauqqaqahuni puuŋa piŋuqmata mukkaaksram, tavrakŋa iluqani niqisraq nauvaalukhuni. ²⁹Aglaan asiat nautchiirim kippuŋmik kipiqaŋisiraŋigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰Jesus niqliqsuq, “Sumun atritlaŋisigu Agaayyutim aŋaayuqautaa iŋuŋnik? Uqautiniaŋipsi atrisilaanjanik. ³¹Atriquaqtuq nautchiaksrauramik

atiqaqtuamik mustard-mik. Mikiniqtağaluaqtuq nautchiaksrapayaa-niñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² nauqaqsiraqtuq aglitlùkhuni nauriapayaaniñ. Akigùgluksipluni tinmiłùich uvluitiqagvi-girağniğaat tağğaṇatni akutuqpalgich.”

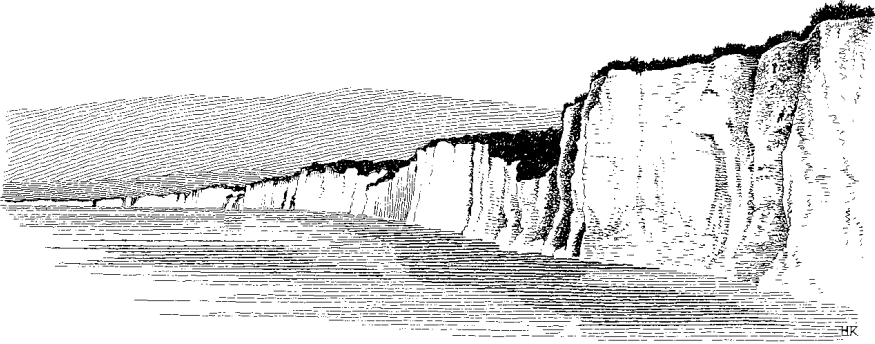
³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ḡum uqaaqtuutirağniğai iñuich kanjqsilgutilaṇatitun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaq-huni. Aglaan kisinjūqamiñ maliguaqtini kanjqsipkağniuraapiaqługich pirağniğai.

Jesus-ḡum Quunniğūqtitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutiniğai mali-guaqtini, “Akmūaṇqta” ³⁶ Tavrani ilinjisa uniñniğaiç iñugaağruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ḡum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuqligūqman qailigūqhuni umiaṇat immautiaqsiñiğaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñinjnisuq akitchiłlakhuni. Ilinjisa itiqsağniğaat niplialaplutiñ, “Ataniiq, sugiñitpiuñ piyaqquğupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiğniğik anuğilu qailiğlù, “Ki, anuğaiğli!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunniğūğniqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutiniğai, “Suvaata iqsisivi ukpiq-qutaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsilqipaurağniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusuniqpa una iñuk anuğimunniñ qailiqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus-ḡum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuaniç Irrusiqlulik

5 ¹ Ilinjich ikaağniqsut iğluanun narvam nunaṇatnun Gerasene-nağ-miut. ² Niupqauraqman umiamiñ paağniğaa irrusiqlulugum iluvğich akunğatniñ. ³ Uvvaguūq taamna iñuuniagñiqsuq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitlugu kalimniğniç; ⁴ Akulaiqlugu qiliğaluağağni-ğaat niukkunlu argaigunlu. Kiktuğaalaragñiğai qilgutini piiyaqlugich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiñiğaa. ⁵ Ataramik unnuamił uvlumiłū nayuutirağniqsuq nipaalapluni qipiqsralakami iluvğich akunğatni-łū qimiğaat qaṇatniłū, sulii iñugiaktuami kiłlialapluni uyağaṇnun. ⁶ Taiññaqiuraq qiniqamiuñ Jesus aqpaliqsruğniqsuq ilaanun, sitquğvigip-luguasiñ sivuğaananun. ⁷ Iñuum iluaniñ irrusiqluum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğniña Qutchiñiqsrauruaç Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun injigikpiñ anasiñḡuqsauñitluna.” ⁸ Jesus-ḡum tiligaa irrusiqluk anitquplugu taavrumakña iñuñmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ḡum apiqsru-ğaa, “Sumik atiqaqpich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuag atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma injqsruağniğaa, “Tuyuginiaqasigut tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpaura-qağniqsuq malḡuñnik kavluutiñnik kunianik, niğniiaqhutiñ qimiğaami. ¹² Irrusiqluich injqsruaqsiñiğaat, “Isiqittigut kunianun taapkununa.”

(Mr 5.13)

13 Jesus-ḡum aḡiḡniḡai. Irrusiḡluk aullaḡniḡsut aḡutmiḡ, isiqhutiḡaasiḡḡ kunianun. Iluqatiḡ kuniat paḡalikhutiḡ anayasuktuasunaḡatiḡ ipnakun. Naparaḡniḡsut narvamun aasiḡḡ ipiḡlutiḡ.

14 Munaḡsriruat taapkuniḡa kunianik qimakhutiḡ uqautityaḡniḡaich nunaaqḡiḡmiut. Tamatkua iḡuich aullaḡhutiḡ tautuḡiaḡniḡaat tamanna atuumaruaḡ. 15 Iḡuich utlautikamiḡ Jesus-mun tautuḡniḡaat irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuaḡ aḡuppiruaḡ atnuḡaaḡhuni qauḡrimapluniḡ. Taatnaḡhutiḡ iḡuich iqsitchaḡniḡsut. 16 Tamatkua qiiḡqatauruat uqautiḡiaḡsiḡniḡaat iḡupayaanun qanuḡ atuumaḡha atlaḡuḡman irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuaḡ suli qanuḡ piyaḡquḡhat kuniat. 17 Tavra iḡuich iḡiqsruaḡaḡsiḡniḡaat Jesus aullaḡuplugu nunamikniḡ. 18 Jesus ikiaḡsipman umiamun taavruma irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuam iḡiqsruaḡsiḡniḡaa maligukḡugu Jesus. Maligulillaḡiaḡniḡaa Jesus. 19 Naagaḡvva Jesus-ḡum maliḡuḡiḡniḡaa aḡlaan itna niḡliutiḡhiḡaḡniḡaa, “Aiḡutin iḡauraḡqnun uqautityakkich tamarrumiḡa kamaḡaḡtuamik Atanḡum savauttutaanik ilipnun suli iḡunḡuksriḡhanik ilipnun.” 20 Tavra iḡuk aullaḡniḡsuḡ, aasiḡḡ quliiḡtuagaḡsiḡpluni nanipayaaḡ Qulini Nunaaqḡiḡniḡ qanuḡ kamaḡaḡtuamik savaaḡaḡha Jesus-ḡum iḡmiḡnun. Tarra iluqatiḡ iḡuich quviḡusuḡniḡsut.

Jairus-ḡum Pania suli Aḡnaḡ Aksikniḡtuaḡ Jesus-ḡum Atnuḡaanḡanik

21 Jesus utiqami iḡḡuanun narvam, iḡuḡiḡtuat iḡuich katilḡiḡniḡsuḡ siḡaani narvam. 22 Tavra aḡḡiqmiḡniḡsuḡ aḡalataa Jew-ḡuruat katraḡviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiḡ Jesus punniḡsuḡ sivuḡaanun. 23 Iḡiqsruḡlapiḡniḡsuḡ itnaḡhuni, “Paniuraḡa amma tuḡuḡhiḡaaḡuḡtuḡ. Iḡiḡḡaḡniaḡuḡitka argaktin ilaanun mamitquḡplugu. Iḡuuyumaḡḡli.” 24 Taatnaḡmantarra Jesus taamuḡaḡatiḡaḡiḡniḡsuḡ. Iḡuich iḡuḡiakpaḡiḡlutiḡ malilḡiḡniḡaat tatraḡḡuguḡnniḡ. 25 Aḡnaḡtuuḡ tamaaniḡtmiḡniḡsuḡ

atniḡnautiqaqtuag auḡmik qulit malḡuḡni ukiuni, ²⁶iḡuaqsiḡkaḡnia-ḡaluaqtitluni iḡuḡiaktuanun taaktinun. Akiḡiqsuutigipluḡitunniiḡ sulliḡnaurani iḡuaqsiniḡḡisusq, aḡlaan atniḡnaliqsaiḡḡaḡniqsusq. ²⁷Ilaan tusaakamiuḡ Jesus utlautiniqsusq iḡuḡiaktuat akunḡatigun. Tarra tunua- niḡ aksiniḡḡaa atnuḡaaḡikkaja, ²⁸isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ḡum atnuḡaḡa iḡuaqsiumiḡaqtuḡa.” ²⁹Tavrakḡatchiaq aunaaqsuḡaiḡḡisusq. Iḡpiginigaa timigikkaḡmiḡi iḡuaqsiḡḡi taavrumakḡa atniḡnautmiḡ. ³⁰Jesus iḡisimaliqhuni saḡḡi aullaqtilaanjanik iḡmiḡiḡ kiḡiaḡniqsusq taturquḡtuan- niḡliqhuni, “Kia aksiksiḡpauḡ atnuḡaḡa?” ³¹Maliguaqḡaiḡ nipliutigaa, “Iḡisimagaluaqḡuḡu iḡuḡiaktuanun taturquḡtilaan, naagasuli apiqsruḡtutin kimun aksiksilaaqnik.” ³²Jesus qiniḡniaḡniqsusq kimun aksiksilaḡmiḡiḡ. ³³Taavruma aḡnam Jesus utlaḡniḡaa iḡsilisiqhuni attaqsralisiqhu- ni iḡisimaplunikii iḡuaqsisilaḡmiḡiḡ. Putluni sivuḡaanun uqautiniḡaa aksiniḡipluḡu. ³⁴Jesus-ḡum nipliutigaa, “Uḡpiḡsiḡiqḡich iḡuaqsiḡkaḡaatin. Tutḡiksautlasirutin, iḡuaqsirutin atniḡnautigikkaḡniḡ.”

³⁵Jesus uqaqtitlugu iḡaḡich iḡuich tikiḡḡisut tupigikkaḡaniḡ taiv- rumaa aḡalataan katraḡvium niḡliqhutiḡ, “Paniuran tuquaniktup. Iḡaksiatqiniḡiaḡnagu Iḡisautri.” ³⁶Jesus-ḡum suliḡutigisuḡaḡnagich niḡliq- suat nipliutigaa aḡalataa katraḡvium, “Iḡsiḡak, uḡpiḡsiḡḡiḡaḡiḡ.” ³⁷Ilaan kiḡaunniiḡ iḡuk maliquḡiḡḡiḡaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniqatigikkaḡa James-ḡum. ³⁸Tikitḡamiḡ tupqanun aḡalataan katraḡvium Jesus-ḡum qiniḡniḡai kiḡuvḡurit tamatkualu qarit atqu- nallapiaḡ. ³⁹Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnaḡniḡpisi qiaḡplusiḡ? Una iḡiḡaaḡ tuquḡitchuḡ, siḡiktuaqsiḡaḡtuḡ.” ⁴⁰Tamatkua mitautigiasniḡaḡat. Uvvaasiḡ anitquniḡai. Kisiḡḡuḡhutiḡ aḡayuḡaḡlu iḡiḡaam suli taapku- lu piḡasut maliguaqḡai isiḡniqsut iḡiḡaam nalavigikkaḡanun. ⁴¹Tiguniḡaa iḡiḡaaḡ argaiḡun nipliutiḡluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiḡaḡtuḡaḡ “Niviaqsiḡaḡruuk, nipliutigikpiḡ, makittin”). ⁴²Tavrakḡatchiaq iḡiḡaaḡ makinniqsuḡ pisuaqsipiḡniasiḡ. Taamna ukiuḡtutilaaḡaḡniqsusq qulit malḡuḡnik. Taapkuḡ nayuutirat quviḡutchallapiḡniqsut. ⁴³Ilaan iniḡtiḡ- niḡai kisumunniiḡ iḡitchuḡipkaḡuḡitlugu tamanna atuumaruḡaḡ aḡlaan niḡipkaḡuniḡaa.

Nazareth-miut Uḡpiḡiniḡkaat Jesus

6 ¹Taavrumakḡa Jesus aullaḡniqsusq iḡuḡuḡniḡviniḡmiḡun. Maliguaḡaiḡ maliqniḡaat. ²Minguiqsiḡvium uvluani ilaa iḡisautriaqsirug Jew-ḡu- ruat katraḡviatni. Iḡuḡiaktuat tusaakamitruḡ quviḡusuruḡniqsut niḡliqhutiḡ, “Nakiḡḡakiaḡ iḡisimmatiqagḡnikpa, una iḡuk? Kia marrumiḡa puḡiut- mik aatchuḡniḡpaḡuḡ suli saḡḡimik savaaqatlasipluni quviḡnaḡtuanik?” ³Taamna qiruḡnik savaaqagūuḡuḡuḡ, amii? Iḡniḡigaa Mary-m. Suli aniaḡ- qatigigaaḡ James-ḡumlu, Joseph-ḡumlu, Judas-ḡumlu Simon-ḡumlu, suli

agnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiin ukpigi-
 ñiññaat kamanafha. ⁴Aglaan Jesus-ñum itnaññigai, “Iñuich nanipayaaq
 kamagiraqñigaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlainññaat iñugugviani
 unniin akungatni ilagikkaiñ naagaunniin kiñungani.” ⁵Jesus savaaqal-
 guiññiqsuq quviqnaqtuanik savaanik. Iligaluagñigai argañni ikituuranun
 atniññaqtuanun iñuaqsiplugichaasiin. ⁶Ilaan quvigusuutiginiñaa Nazareth-
 miut ukpiqrsisunijhat. Jesus nunaqqiñuktañiqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁷Jesus-ñum sivunniuaqtiginiñgai qulit malguich maliguaqtini, aasii
 aullaqtitkaqsiplugich malguuttaaqługich. Saññiksriññigai anitchitłasi-
 plugich irrusiqłunñik, ⁸tiliplugich, “Iglaułapsitñi saagañniaqasi sumik
 aglaan ayauppiuramik kisian; qaqqumik unniin injularim puukatananik
 unniin manijnmik aullautriñiaqasi. ⁹Aluğuaqtuğusi suli atnuğaatqu-
 tiksrailağusi.” ¹⁰Suli ilaan nipliutiniñgai, “Tukkuniğupsi tupiğmun
 atlamik tukkuksraqsuğumiñaitchusi aullagñiałapsitñunaglaan, ¹¹suli
 iñuich pagłanjtpasi naalağnisunjtpatigiglu uqalusi, uniłlugu nunaqqiq
 ipsuktuğumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjtñun
 akuqtuinisilaagatnik tusaayugaagiksuamik. [Iłumun uqautigipsi, qağ-
 natluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrha-ñumlu atanniivium uvluani
 taapkunakña iñuiñiñ nunaqqim.]” ¹²Quliaqtuagutiginiñgaat iñunñun
 isummitiquplugich mumikługich killuqsautinjtñiñ. ¹³Suli anittaiñiqsut
 iñugiaktuanik irrusiqłunñik iñunñiñ, uqsruqtıqługıllı uqsruğutnik iñu-
 giaktuat atniññaqtuat iñuaqsiplugichaasiin.

(Mr 6.7)

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqagñiqsut ilaanik nanipayaaq. Iñajich iñuich nipliğñiqsut, “John Paptaaqtitchiri aṇitqinñiqsuq tuqułıgmiñ. Taatnamik savaaqatlasıñiqsuq quvıqnaqtuanik.” ¹⁵ Atlas nipliğñiqsut, “Elijah-ḡuva-luktuq.” Suli atlattuuq uqaqñiqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq iñatitun taipkua kamanaqtuat sivuniksriqiritun iñilğaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipliğñiqsuq, “Una John-ḡuniqsuq nıaquiikkağa, makit-qikhuni tuqułıgmiñ.” ^{17,18} Sivuanı Herod-ḡum iñaqatigiliutinıkkana aniaqatmi Philip-ḡum nuliaḡa atilik Herodias-mik, John-ḡum suakatağaluagñıgaa Herod, “Malıgutaksrakuagñangitchuq aniaqatvıch nuliağıkkana tuvaqasiutigupku.” Taatnaqlıgu Herod-ḡum tigupkağ-ıgaa John isıqsıvıñmuktıtlıguasıñ aḡnaqtıñ quyalısuqlıgu. ¹⁹ Aasıñ Herodias-ḡum qinnautıgaluağñıgaa tuqqutçukkaluaqlıgu, aglaan taatnalıguıññıgaa piqutigıplıgu Herod. ²⁰ Herod-ḡum atagıñıgaa John iñısimaplıgu nalaunḡapluni ipqıtçhuaq iñuk. Taatnamik tugluag-sımaagñıgaa. Naalağnisuullapiağaa John tutqıiñısuugaluḡaḡaḡmi naalaqtuapayaaqamıuñ.

²¹ Kiisaimma Herodias-ḡum pivıksrani nalautıtpaa. Herod-ḡum annıvılvıria tıkitman aıyugaaqlıqhuni qaukñıñitñik kavamauruat, aḡuyaktıllu qaukñıñitñik suli sıvullıuqtıñitñıglu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ḡum isıqhuni sayuğñıqsuq quyalıplıgu Herod suli tuyuğmıaḡı. Umialḡum nipliutinıgaa aḡnauraq, “İñıqsruğıñ, sumik piqağukkapnik aatchuğı-sıgıkpıñ.” ²³ Akiqsruutinıgaa taamna aḡnauraq, “Qanutçıpayaaamik iñıḡupḡa qaitçıgısisıgıkpıñ, avvaḡanıkunniñ atanguvıḡma.” ²⁴ Nıviaqsıaq aakamiñukhuni itnağñıgaa, “Sumik apiqsruğısisıvik?” “Apiqsruğumautin nıaquanı John Paptaağırım,” aakana itnağñıgaa. ²⁵ Taamna utıgñıqsuq qilamıksruaqhuni umialıḡmun nipliutiplıgu, “Uvaḡa aatchuquruḡa ilıpnun akkupak nıaquanı John Paptaaqtıçirim puğgutamun ilıplıgu.” ²⁶ Umialḡum tusaakamıuñ aliasulıllapiağñıqsuq. Aglaan akiqsruqtutni piḡıplıgu suli piḡıplıgıch tuyuğmıanı itıgautıpçangıtçaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilısiñıqsuq nıaquiqsirimik nıaquanı John Paptaaqtıçirim aḡıutritquplıgu. Taavruma isıqsıvıñmukhuni nıaquiğñıgaa John. ²⁸ Aasıñ aḡıutiplıgu nıaqua puğgutamun ilıplıgu qaiññıgaa aḡnauramun, aasıñ aḡnauram qaitlıgu aakamiñun. ²⁹ Tavrakḡa John-ḡum malıguaqtaiñ tusaapqauraqamıtruḡ taamna, aiñıgaa timaa tugvağıaqlıguasıñ.

Jesus Niğıpkairuq 5,000 Aḡutinik

³⁰ Uqqıraqtı utıgñıqsut Jesus-mun, uqautıplıguasıñ savaagıkkag-mıknik suli ilısautriğmıknıglu. ³¹ Iñuich utıqtaqpaitıtuñ malıguaqtai

nig̃g̃iviksraignigaichunniin. Taatnaqhuni Jesus-ɲum nipliutiniɲai, “Kiata, kisinɲuɲuutiluta inuilaamun, minguiqsiallagiagitchi.” ³²Tavra aullaɲniqsut inuilaamun umiakun kisimiɲ. ³³Inuich tautukamisigiɲ aullaqmata, ilisaq̃hignigaich. Aqpatkaqsilig̃niqsut iluqaitniin nunaaq̃niin tikiumasukhutin sivuniɲvigikkaɲatnun taapkua sivuatni. ³⁴Jesus niukami umiamiin tautuɲniqsuq inuigiaktuanik inuɲnik. Ilunɲutchaɲniqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ɲum ilisautiuraagatasruguniga. ³⁵Uvluqpaguqman maliguqaq̃ta in utlaɲniɲaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaq̃put inuitchuq, sulii unnaaq̃siyaa. ³⁶Aullaqtikich inuich nunaaq̃quranun. Tauqsig̃iaɲlich niqiksraɲmiknik.” ³⁷Tarra Jesus-ɲum kiuniɲai, “Aatchuqsigik niqiksraɲitnik.” Taapkua apiqsruɲniɲaat, “Qaqquqsitquvisigut malɲuk tallimakipiak akiksraɲaknik nig̃ipkautiksraɲatnik?” ³⁸Jesus-ɲum nipliutiniɲai, “Qanutunmi samma qaqqiaɲuraqaq̃pisi? Ilitchuɲiniurallaktig̃itchi.” Ilitchuɲikamitruɲ Jesus uqautigaat, “Paqittugut tallimanik qaqqiaɲuranik sulii malɲuɲnik iqaluɲnik.” ³⁹Tiliga inuich aquvitiq̃plugich ivigaamun. ⁴⁰Tavra tallimakipiaɲutqataaq̃lugich sulii malɲukipiaq̃ qulitqataaq̃lugich aquvitiq̃kaich. ⁴¹Tiguniɲai tallimat qaqqiaɲurat sulii malɲuk iqalugauraak, aagluqhuni qilaɲmun quyyatiplugich. Aasiin avguɲlugich qaqqiat sulii iqalugauraak qaiɲniɲai maliguqaq̃tiniin autaaq̃plugich tamatkunua nig̃isuktuanun. ⁴²Inuich nig̃iɲiaɲniqsut, iluqatiɲaasiin nig̃isuillaq̃hutin. ⁴³Nig̃isuɲanikmata katinniɲaich qulit malɲuk aguupmaich ilakunik imalɲigich. ⁴⁴Taapkunani nig̃iruani 5,000-ɲuniqsut aɲutit.

Jesus Pisrukman Imig̃mi

⁴⁵Nig̃ianipqauraq̃mata maliguqaq̃tai aullaqtikai umiakun sivumiin narvam ig̃luanun, amua nunaaq̃quranun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanikami aitquniɲai taapkua inugayaat. ⁴⁶Sulii aullaqtikanikamigich mayuɲniqsuq ig̃g̃imun agaayutyahuni. ⁴⁷Qaumaɲraaɲaun unnuksraaq̃man umiaq̃ iliniqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaq̃hugu nunami. ⁴⁸Qiniɲniɲai sakuullapiqhutin iputtuat atakkii paaq̃hugu anuɲi. Tamaaniguuq̃ uvlaatchauraɲuq̃man pisuktuaɲniqsuq qaɲaɲun imɲum. Qaɲiqsag̃umaruatun piɲniɲai. ⁴⁹Tautuɲniɲaat ilisaɲipmiɲagulu pisuktuaq̃tuaq̃ qaɲani imɲum. Aliuq̃tuaqsinaɲugiplutin nipliagaq̃siɲniqsut. ⁵⁰Qiniqamitruɲ iluqatin tataminniqsut. Qilamik Jesus-ɲum nipliutiga, “Quviatchaɲig̃igitchi, uvaɲaɲura, iqsiɲasi.” ⁵¹Tarra utlaɲniɲai ikipluni umiamun, aasii anuɲaiqhuni. Taapkua quvig̃utchallapiɲniqsut. ⁵²Tautukkaluaq̃hugu Jesus nig̃ipkaipman qaqqunik inuigiaktuanun kanq̃isimalguiniɲaatsulii kisuutilaɲa, ukpig̃ilguitluɲu tavrakii.

Jesus Mamititchiruq̃ Atnig̃naqtuanik Gennesaret-mi

⁵³Taapkua ikaaɲuɲu narvaq̃ tulaɲniqsut Gennesaret-mun. ⁵⁴Niukamiɲ umiami inuich ilisaq̃hig̃utiniɲaat Jesus. ⁵⁵Ig̃launiqsut

iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutiŋ atniġñaqtuanik akiyaq-hutiŋ siŋigviksuummaisa iłitchuġikamitruŋ Jesus sumiitilaŋja. ⁵⁶Napmupayaaq Jesus nunaaqqiuramukman suli nunaqpaŋmun iñuich aggiutruġniġaich atniġñaqtuat iłluqaqługich tumitchaanun apqusaagaksraŋiñun Jesus. Tamatkua iñuich iniqsruġniġaat Jesus atniġñaqtuat aksillaŋniġaġukługuunniñ atnuġaŋja. Aasiñ taatnaqamitruŋ nakuqsiraġautiġniġaat.

Sivulliaŋisa Iłisauttutigikkaŋat

7 ¹Tavra iłanisa Pharisee-ŋuruat suli aglaliqirit aggiqsuat Jerusalem-iñ utlaŋniġaat Jesus. ²Tautuŋniġaich Jesus-ŋum maliguaqtit iłanisa niġiruat iġġuġaluaqnagich argatiŋ Pharisee-ŋuruat piraksriutaa-titun iñuŋnun. ³Pharisee-ŋuruat suli atlat Jew-ŋuruat niġillañiñiqsut iġġuġaluaqnagich argatiŋ, kamagiplugu iłisauttutaat sivulliaġikkaġmiŋ inilġaanimakŋa. ⁴Aikamiŋ tauqsigñiaġviniñ sunik niġillañiñisut iġġuġaluaqatiŋ. Suli iñugiaktuat piraksriutiŋich aapamiŋ maligutmiġaich itnatun ittuat, iġġuġlugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. ⁵Tavra Pharisee-ŋuruat suli aglaliqirit apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin maligutiŋitpat iłisauttutigikkaŋitniik sivulliapta, niġiplutiŋ qaqqianik iġġuġniġilaanik argaŋmiknik?”

⁶Jesus nipliutigai, “Ukpiŋŋuaqtaurusii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrulġugaluġaatŋa uqałhiñġmiktigun
aglaan uummatiŋich uŋasiksut uvamniñ [piqpagillapiangitłunja].

⁷Kamaksruutaat uvamnun taŋiġilaanuruq
atakkii iłisautrirut iñuich iłisauttutaitniik iłiplugich
maligutaksraġiruatuŋ Agaayyutim.

Isaiah 29:13

⁸Kamagiŋitkaluaġisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksripluŋi ilitqutchi-niik iñuknitŋaqtauruanik.”

⁹Jesus-ŋum nipliutipsaġniġai, “Yaiy, nalunġitkaluaġniġiksi qanuq ayaksimaatiksraŋat tillisai Agaayyutim. Iłisimagaluqługu atuuma-niaqtaksrauruq Agaayyutim pisułhagun kamagiŋiŋitkisi aglaan iłisauttutisi malikkisi. ¹⁰Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiyumagiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiłutriruq aapamiñik suli aakamiñik tuqqu-taksraupiaqtuq’. ¹¹Aglaan itna iłisautrirusi iñuum nipliutiłhiñauplugik aŋayuqaanŋi ‘Corban’ (mumiutiqaqtuq ‘Ikayuġukkaluaġiptik aglaan qaiñŋaniktunja Agaayyutmun’). ¹²Taatnaqamigguuq patchisaiyaġniraqtuq ikayuıłiksraġaluġmiñik aŋayuqaanmiñik. ¹³Taatnaqapsi ayakkisi uqałhi Agaayyutim taavrumuuna iłisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat iłisaut-tutipsi atuumangiġaġigisi.”

Sut Qaayuǵnaqsiruat Iñuñnun

¹⁴Uumaguuq tuqłuǵnıǵai iluqaisa iñuich iñmiñun nipliutiplugich, “Naalaǵniłlaksitja, kañiqsiyumausi! ¹⁵Isaǵaqtuaq iñuñmun siłataaniñ qaayuǵnaqsiraǵutañitchuq aglaan samna anniuǵaqtuaq uummatmiñiñ. ¹⁶[Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

¹⁷Jesus-ñum unitñamigich iñugayaat isıǵniqsuq tupiǵmun. Malıǵuaqtaiñ kañiqsimasrukhuñ apiqsrułǵiññıǵaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸Suakataǵnıǵai, “Kañiqsiłlaiññıǵaat! Tusaañitchuatun! Uvvaami qanutchim siłataaniñ isaǵaqtuaq qaayuǵnaqsiraǵañitchaa iñuk. ¹⁹Atakkii isaǵaqtanitchuq uummataanun aglaan aqiaǵuanun anipluniasiñ timimiñ.” (Jesus-ñum nipliutigikmañ taamna niǵiñǵaqsıǵai niqipayaurat.) ²⁰Niplipsaaqtuq, “Sagviqsıqataqtuaq iñuñmiñ taavruma qaayuǵnaqsiraǵıǵaa iñuk. ²¹Samakña anniuǵaǵaqtut uummataniñ iñuum, piǵiitchuat isummatit: sayuñalıq iłaqataunnani, tiglyuñıq, iñuaqtuñıq, ²²atlatuñıq, kaviuǵutiqañıq, piǵiıliqıñıq, kinnitñıq, iñmiñun añalalguiñıq, sanıaktuñıq, uqaǵniqłuktalıq, kamañasruǵıñıq, kinnañaañıq. ²³Iluqatıñ taapkua piǵiitchuat sagviǵaqtut iñuñmiñ, qaayuǵnaqsıpluǵasiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriłha Aǵnam Jew-ñunǵitchuam

²⁴Tavrakña Jesus aullaǵniqsuq tuñaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isıǵniqsuq tupiǵmun nalutquǵaluaqhuni iñuñnun. Aglaan nalunıłǵiññıǵaat. ²⁵Uvvauna aǵnaq paniuraǵaǵniqsuaq irrusıqłulıñmik. Tusaanıǵaa imma Jesus tikiumanıplugu. Utlakamiñ purviginiǵaa isıǵiñun. ²⁶Aǵnaq Jew-ñuñitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iñiqsruǵniǵaa irrusıqłuk anıllañniaquplugu paniuraǵıkkagmiñiñ. ²⁷Aglaan Jesus-ñum nipliutigaa atrikusautmik, “Iłıǵaat sivulliulugu niǵisuiqsursaurut. Nalaññañitchuq iłıǵaat qaqqusrañat aatchuutıǵiłksrañat makunuña qipmiñun.” ²⁸Aǵnam kiuniǵaa, “Aa tarraami, Ataniq, naagaunniñ qipmich niǵǵıviich ataatni niǵisuupmiut kanǵaniñitñik iłıǵaat.” ²⁹Ilaan nipliutiniǵaa, “Aarıǵaa, kiusrıłlautaqtutintarra, ikayuǵisıǵıkiñ. Agıiñ, taamma irrusıqłuk anıruq paniuraǵıkkaqniñ.” ³⁰Taavruma aikami paqinniǵaa paniuraǵıkkani nalauraaqtuaq siñıǵıñi, irrusıqłuqaǵñıñitchalukut.

Jesus Mamıtitchıruq Iñuñmik Uqatlaitchuamıǵlu Tusaatlaitchuamıǵlu

³¹Tarra Jesus aullalǵiññıqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaqhuni utlautipluni narvañanun Galilee-m, apqusraaqlugu nunakun atilikun Decapolis-mik. ³²Iñuich Jesus-muutilǵiññıǵaat iñuk tusaallaitchuq suli uqallaitmisıǵalugu. Tarra iñiqsruǵniǵaat patıǵlugu arǵaiñik iłuaqsıtuq-

lugu. ³³Tavra uŋavaqtaagutillaŋniġaa iñugaagrurŋniñ. Iliplugu tikiġikkani siutaŋnun suli tivvuaqtuqługich aksirŋniġaa uqagıkkana iħuaqsisukługu. ³⁴Aaġluqhuni qilaŋmun aniqsaaqpapniqsuq nipliqhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuq “Aŋmaġiñ”). ³⁵Tavrakŋatchiaq siuttak aŋmaġniqsuk suli uqana iħuaqsipluni, uqaaqsipluniasiñ kaŋiqsiñaqsipluni. ³⁶Jesus-ŋum tiliñġai uqaqunıtlugich, aglaan iñiqtigaluaqtitlutıŋ uqapsaaġniqsut tamarrumuuna uuma savaagıkkanaġun. ³⁷Quviġutchallapiagıniqsut nipliqhutiŋ, “Ilaa savaaqtuq supayaamik piłlautaqlugu: tusaallaiłaat tusaatlasıplugich suli uqallaitchuat uqatlasıplugich.”

Jesus Niġipkaiñiqsuq 4,000 Aŋutinik

8 ¹Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katiniqsut. Niqksraitmata, Jesus-ŋum tuqługniġai malıġuaqtini iñmiñun, aasii nipliutiplugich, ²“Uvana ilunġugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piņasuni uvluni niqksraigutiplutiñaasiiñ; ³uvana aullaqtitkupkich niġipkaġaluaġnagich ilinġich taaqtukkaġisirut apqutmi. Iłanġich agġiġniqsut uņasıksuamiñ.” ⁴Jesus-ŋum malıġuaqtaiñ kiuniġaat, “Nakikŋami maani iñuilaami qaqquqtuġisivat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich niġisuiġutiŋ?” ⁵Tarra apiqsruġniġai, “Qapsiñik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiuniġaat, “Tallimat malġuŋnik.” ⁶Tarra tiliñġai iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiiñ tigukamigich tallimat malġuk qaqqianurat quyyavigıqqaqlugu Agaayyun, avguqługich qaqqiat qaiñniġai malıġuaqtimiñun autaaġutigıtquplugich iñuŋnun. Aasiiñ piñiġaat taamna. ⁷Taapkua piqaqmiñiqsutuuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ŋum quyyatiplugich tiliñġai malıġuaqtini tamatkuaptuuq autaaġutigıtquplugich. ⁸Iluqatiŋ iñuich niġiñiqsut niġisuiġataqhutiŋ. Malıġuaqtit ilakut pukukmatigich immiġniġaich tallimat malġuk aguupmaich. ⁹Taapkua niġiruat iñugiaktılaaqaġniqsut 4,000 iñuich. Jesus-ŋum aipkaqqaqlugich ¹⁰ikiniqsuq umiamun malıġuaqtiniılu tiksıqhutiŋ nunaŋanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiłiñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹Pharisee-ŋuruat agġiqhutiŋ uqavaaġutiasilġiñniġaat Jesus uuktuaqsagukługu, “Savaaqagıñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilıitchuġipkaġumıġaatıġut Agaayyutim tuyuġipiałhanik ilipnik.” ¹²Aniqsaaqpagataqhuni Jesus-ŋum qatmigiliutiniġai nipliqhuni, “Uvvali ukua tautugukamiŋaġlaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaıġutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³Taatnaqqaqhuni unıñniġai. Ikipluniasiñ umiyamun aullaġniqsuq taavruma narvam siñaan iġluanun.

Kanıqsıtlaitchuat Malıġuaqtit

¹⁴Malıġuaqtai aullaqamiŋ piġuqtıġniqsut qaqqumikunniñ aglaan atausiłhiñaq qaqqianuraq taqaġiliġniġaat. ¹⁵Jesus-ŋum tiliñġai,

“Qaunagiyumausi puvlaksautaatniñ Pharisee-ɲuruat suli puvlaksautaanin taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanjitñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ɲum ilisimalgiññigai kanjqsitlaihatigun. Uqaqtuq ilisautrihatnik Pharisee-ɲuruat suli suragałhanik Herod-ɲum, taapkuali uqaqhutin taquanjiłigmiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsrugñigai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitni qaqqumik taquanjiñniplusi? Kanjqsinjtpisisuli? Puqiisigivisi taatnatun? ¹⁸⁻¹⁹ Iriqağaluahusi qinilguitchusi suli siutiqağaluahusi tusaalguitchusi. Itqağinjñniqpisiu tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 inugiaktilaalijnun? Qapsiñik aguupmaɲnik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiuniğaat, “Qulit malğunnik.” ²⁰ “Suli nigipkautikapkich tallimat malğunnik qaqqiat 4,000 inugiaktilaalijnun aasiin ilakugikkañich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmaɲnik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malğunnik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjqsilguitkaqsilgitpisi?”

Jesus Iħuaqsiƙaiñiqsuq Qiniltailamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrurautiniğaat qiniltaitchuaq inuk injqsruqługuasiiñ iħuaqsitquplugu. ²³ Jesus-ɲum tiguplugu qiniltaitchuaq inuk argaigun, tasiuqługu annisiniğaa nunaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqaaqługik irrak patinigiğ argaɲmiñnik nipliutipluguasii, “Sumik qiniltasiñiqpich?” ²⁴ Inuk tautuɲniagaqsiñiqsuq nipliqhuni, “Uvaɲa tautukkitka inuich atriqaqługich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ɲum ilitqinñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna iħuaqsiñiqsuq. Takpiksiliğñiqsuq. ²⁶ Qiniltasipkaanikamiuɲ Jesus-ɲum uqautiniğaa, “Aillaagiñ, aglaan nunaqqimun utiqtiğniagnak.”

Peter-m Uqautiginiğaa Kisuutilaaja Jesus-ɲum

²⁷ Jesus aullağniqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaqqiñun qaninanun Caesarea Philippi-m. Iqliqtuałigmikni apiqsrugñigai, “Kisuunivatɲa makua inuich?” ²⁸ Tamatkua kiuniğaat, “Ilaɲisa inuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilaɲisa Elijah-ɲuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilğaanimma, itna uqağaqut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Iłipsimi kisuunivisitɲa?” Peter-m kiuniğaa, “Christ-ɲurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaɲa.” ³⁰ Jesus-ɲum tiliñigai uqautitqunjtılu kimun-unniñ.

Jesus-ɲum Uqautiginiğaa Tuqułiksranılı Anjpkakkaułiksranılı

³¹ Tavra Jesus-ɲum ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “Iğñiña Inuum nagliksaaqtuksrauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukłiɲisa agaa-yuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anjpkakkaugisiruq.” ³² Nalupqinaiyutigai tamatkuniña. Peter-m

saniqpaktaagutillaklugu uqautinigaa Jesus taatnatchiñik uqaquñitlugu. ³³ Jesus-ñum takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiñigaa Peter, “Tuungaaq, aullagiñ uvamniñ atakkii isumañitchutin Agaayyutim isumasianik aglaan iñuich isumañatnik.”

³⁴ Jesus-ñum tuqłtuqumiñigai iñugayaat iñmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksraigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniñiniağumiñuñ iñuñi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiyumiñuñ iñuñi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallautaq anniqsugiakun, taamna iñuugisipiaqtuq. ³⁶ Iñuum piññaktaagiñhiñagualuagaa suurapayaaña marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuñurağniñha atuğumiñaitçuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitçha iñuum iñuutçii. ³⁸ Iłapsi kanñugivalukkaatña iłisauttutitkalu sivuğaatni iñuich killuuruat sayuñaruatlu. Taatnatun Iğñiñan Añutim kanñugigisipmigaaptuq utiğumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiğuni ipqitchuanik isağuliñnik.”

9 ¹ Suli iłaniğai uumiña, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Iłañich marra iñuich tuquyumiñaitçut qiñiñaiññaan Agaayyutim añaayuuqautaa saññigun.”

Jesus-ñum Atlaññuqtıñha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ñum kayuñiğñigai Peter-lu, James-lu John-lu aasi sivulliaqsipługich iğğimun kisiisa. Qiñiqtitlugich Jesus atlaññuğniqsuq sivuğaatni. ³ Atnuğaañi qivliqisiraaraqhutıñ qatiqsipłutiñ aniutun, kia-unniñ nunami salummağumiñaitkai qatiqsitługlugich. ⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qiñiğmiñiğaiç Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Iłisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuiñagupta. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piñasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuğviiłlapiagñiqsuq tupañapluni, taatnaqhuni iłisimangiñniqsuq sumikunniñ uqagikkağmiñik. ⁷ Taatnaqsaqtitlugich nuviyam qulañiutiniğai. Nipi nuviyamiñ tusağnaqsiniqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaañuruq piqpagikkağa Iğñiğ, naalağniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtaaqsikmata ilagikkak qiñiğnaiñanik-tiğniqsuk. Qiñiñhiñagñiqsut kisianik Jesus-mik.

⁹ Iluqatiñ atqaaqsikamiñ taavrumakña iğğimiñ Jesus-ñum tiliñigai uqautigitquñitlugich qiñikkañit Iğñiñan Añutim añitqiñhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruñ tillisaa qanuqsagviiłkaluaqhutiñ apiqsruqtuutiasiniğaat avatmun, “Qanuutauruaq una añitqiñiq tuqumiñ pivañ?” ¹¹ Tavra apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqağuuvat Elijah aggiqsuksrauniplugu sivulliuluni?” ¹² Kiuniğai, “Tavra Elijah aggiqqaagñiaqtuq Christ-miñ itqanaiyağlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iğñiña

Iñuum nagliksaallapiaqtuksraugisiñiplugu suli suksraingigisiñiplugu iñuñnun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianiktutq. Iñuichaasiñ anallaq-
 lukkaat qanupayaaq, tuvraqługu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqłuliñmik

¹⁴ Tamatkua utiqamiñ atlanun maliguaqtaiñun tautuññaich iñuga-
 yaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵ Iñuich tautukamitruñ
 Jesus quvigusullapiaqhutiñ aqpaliqsruqhutiñ ilaanun paağniğaat. ¹⁶ Ilaan
 aglaliqirit apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi?” ¹⁷ Ilañata
 iñugaagruich nipliutiniğaa, “Iñisautrii, tikiutriruñña iğniğikkamnik
 irrusiqłuqaqhuni uqatlaiqsitlugu pitchañanik. ¹⁸ Irrusiqłuum aňalata-
 ğipmagu ulğutkaa nunamun. Ilaa qilurağallapiağaqtuq, innuliqipluni
 qaniğmigun, tiriqulaplugich kigutini suli tikkaksiłłapiaqhuni iluqağmi
 tuquruatununniñ. Uqautigaluagıtka maliguaqtitin anitquplugu aglaan
 taatnalguiñniğaat.” ¹⁹ Tavrali Jesus-ñum nipliutiniğai, “Aatai, ukpiqu-
 taiñniğapat ilipsitiñ! Qanutunaglaansuli nayuğniqaqpsi? Qanutunaglaan
 iğlutuqtaksrağivisi? Taamna nukatpiaq uvuñautisaqsıuñata.” ²⁰ Iñuich
 Jesus-muutiniğaat. Irrusiqłuum tautupqauraqamiuñ Jesus, nukatpiağruk
 qiiqsruqtitkaqsiniğaa. Ulğupluni nunamun aksralikhuni innuliqiaq-
 siñiqsuq qaniğmiñi. ²¹ Jesus-ñum apiqsruğaa aapaña, “Qaňaaglaan
 taatnaiłiva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililğauraułiğmiñniğlaan.
²² Akulaiqługu irrusiqłuum tuqunniqaqsımaga a iğitqataqługu ikniğmun
 suli imiğmun. Pitłagupku surağallañña iğauqtuq! Iłunñugillañña iğuta
 ikayuqtigut!” ²³ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Arguasuktuksraunitchutin pitł-
 añiñuñ. Ukpiqsriłhiññağuvich supayaaq piłhiñauruq!” ²⁴ Tavrauua aapaña
 ililğaa kappiañaruq nipliqhuni, “[Ataniiq.] Ukpiqtuñña. Ikeyuñña ukpiq-
 srisiqatluquluñña!” ²⁵ Jesus-ñum qiniğai iñuich utlaktigikkani. Iñiqtigaa
 irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq suli tusaallaitchuaq irrusiq, anitqu-
 gikpiñ uumakña nukatpiağruñmiñ, aasiñ isitqisunaqnak.” ²⁶ Irrusiqłuk
 iğiallaksaqtuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiñ uulillaktit-
 lugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunaruatun ililigtuq. Iñuich
 uqaaqsiniğsut, “Ilaa tuquligtuq.” ²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun
 ikayuqługu makitinnigaa. ²⁸ Jesus isianikman tupiğmun maliguaq-
 taiñ apiqsruğniğaat kisiññuğuu tiplugu, “Suvaata anilğuitpisigu taamna
 irrusiqłuk?” ²⁹ Ilaan kiuniğai, “Agaayułhiññakun piłiqillapiaqhuni [uisau-
 raahikunlu] anitlagaa taatnasıq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqutaułiksranılu Añipkakułiksranılu

³⁰ Taavrumakñaqhutiñ Galilee-kuagniqsut. Iłisimatquñniñniğaa kimun-
 unniñ naniitilaani, ³¹ atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna,
 “Iñuich tigugisigaat Iğniñña Iñuum tuqulluguasiñ. Tuqutaunaniğkumi

(Mr 9.42)

piñayuakun uvlut taamna aņitqikkisiruq.” ³² Aglaan mali-
guaqtañ kaņiqsinjññaat
uqaqtuutigikkaņa, taluqsraqhutij-
aasiñ apiqsruağalguiññaat Jesus.

Kiña Kamaņaqsrauva?

³³ Tavra tikiññiqsut Capernaum-
mun. Tupigmiillağmij Jesus-ņum
maliguaqtini apiqsruğniğai, “Sumik
uqaqtuyağutiqaqpsi iglaułap-
tikni?” ³⁴ Kiunjññaat atakkii

iglaullağmij uqaqahutij avatmun nalligmiknik kamaņaqsrau-
niaqmagaan. ³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuquğniğai qulit malğuch
maliguaqtigikkani nipliutiplugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliu-
ruksrauruq savaktiguqmiluni iluqaņitñun.” ³⁶ Aasi qinñuağniğaa ililğaaq
inillakługu akunğatnun, sağliriutiplugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam
akuqtuğumiñ ililğaaq pisigilunja akuqtuğaaņa, sulisupayaam akuqtu-
gumiña akuqtuğumiñaitchaņa uvaņałhiñaq aglaan akuqtuğaa taamna
tuyugirigikkağa.”

Akitñaquqtinitchuaq Uvaptiknun Ilağillapiagikput

³⁸ John-ņum Jesus nipliutiniğaa, “Iłisautrii, qinğikput una
anitchirağiiruaq irrusiqłunjik atuquğun atqin. Taavruma iñuum mali-
guanjtmigaatigut. Uvvaasiñ iniqtigikput atakkii maliguaqtiginjtlugu
uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ņum nipliutiniğai, “Nutqaqtinasiñ atakkii
iñuum savaaqaqtuam quvinqaqtuanik atuquğun atiga uqautigiyumiñait-
kaņa pigiililunja. ⁴⁰ Akitñaquqtinitchuaq uvaptiknun ilağillapiagikput.
⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchuğumisi qallugauramun imiksrapstitnik
Christ pigipmasi akilłiusiağitlasipiağisigaa.

Killuqsaqusaagutit

⁴² “Kia iñuum killuqsaqusaapagu ilaņat makua ukpiqsrisiaqtuat
uvamnik ililğaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna quņisigmiutchiğlugu
uyagakpaņmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsaqtitpatin
piigumagitin. Iłuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuulğmun argailłutin
uumakņa argaqağutin igłuktun aullałiksraqniñ anasiñņusqağviņmun
ikniğmun qamitlaiłaa mun. ⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut
sulisukniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsaqtitpa-
tin piigumagitin. Iłuatlukkayaqtuq isiguvich iñuulğmun isigailłutin
uumakņa isigaqağutin igłuktun iktauliksraqniñ anasiñņusqağviņmun.

⁴⁶ [Tavrani qupilgūt tuquyumiñaitchut sulī ikniq qamiyumiñaitmiuq.]
⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqpich killuqsaqtitpatin piiqsigumagiñ qaquliḡlugu. Iḡuatlukkayaqtuq ilipni isiḡuvich aḡaayuqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqaḡḡaqpich uumakḡa malḡuḡnik iriqaḡutin iktauḡksraqniñ anasiñḡuqsagvḡmun. ⁴⁸ Tavrani
 qupilgūt tuquyumiñaitchut
 sulī ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maaniḡ iñuk iḡmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun.
⁵⁰ Taḡiuq nakuuruq, aḡlaan taḡium taḡiuḡniiqpan qanuq taḡiuḡniḡñiaqpi-siuḡ? Taatnamik qanusriuiqaḡitchi taḡiutun, tutqutiqaḡusi akunnapsitñi.”

Jesus Iḡisautriruq Avitḡkun

10 ¹ Jesus aullaqami tavrakḡa Judea-muḡniqsuq iḡluanun Jordan-ḡum kuḡḡan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ḡum iḡisautiuraagaqsilḡiñḡai.

² Iḡaḡich Pharisee-ḡuruat tikitḡlugu uuktuaqsagḡiaḡalualḡiñḡi-ḡaat, “Uvva, maliḡutaksrakuaḡnaqpa iñuum avitkumiḡ aḡnaqtinḡ?”
³ Taavrumali kiuniḡai apiqsruutmik, “Qanuḡmi Moses-ḡum tillisiquapasi?”
⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aḡlausimaruq, Iñuum aḡnaqtinḡ avitchukkumiḡ qaitchiqiliḡ aḡlaḡnik avirrutiksranik aullaqtillugua-siiñ.”
⁵ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Moses qaitchiruq taavrumiḡa tillitmik pitchiḡiḡipsigun. ⁶ Aḡlaan aullaḡniḡḡhāni Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq aḡutmik sulī aḡnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik aḡutim unitkisigaa aapaniḡu aakaniḡu, aḡnamiknun iḡiḡluni atausiḡḡuḡutikaasiiñ. Tavra malḡuḡḡaḡiḡutik aḡlaan atausriḡḡuḡisiruq. ⁹ Taatnamik kia-unniñ iñuum avitinniaqḡagik Agaayyutim atautchimuktitaḡikkak.”

¹⁰ Isiqamiḡ tupiḡmun maliḡuaqtaiñ apiqsrutqilḡiñḡiḡaat taavrumuuna.
¹¹ Jesus nipliutigai, “Kisupayaq avitchumi aḡnaḡmiñiñ aasiiñ kasuuti-luni atlamun atlatuqtuq akitḡaḡlugu aḡnaqqaqtinḡ. ¹² Naagaqaa aḡnam avitchumiḡ aḡutni aasiiñ kasuutiluni atlamun taamna aḡnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ḡum Agaayyutigai Iḡiḡaurat

¹³ Iḡaḡisa iñuich iḡiḡaat Jesus-muutiniḡaich aksiquplugich. Maliḡuaqtaiñasiiñ iñiqtiagsiñḡaich iñuich tikiutiruat iḡiḡaanik.
¹⁴ Jesus-ḡum iḡitchuḡikamigich iḡuagiñiñḡai. Nipliutiniḡai, “Iḡiḡaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunagich ilinḡitñun atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa aḡmaruq iñuḡnun atriqaqtuanun iḡiḡaanik. ¹⁵ Itqaḡisiḡ una! Taapkua akuqtuqtuat aḡaayuqautaanik Agaayyutim iḡiḡaurat akuqtuipmatun, kisimiḡ taapkua tavrugaḡisirut.”
¹⁶ Tarra ilaan saḡliriutikamigich iḡiḡaat, iḡiḡlugich argaḡni ilinḡitñun agaayyutiniḡai.

Nukatpiaq Sullin̄aurauqatuaq

¹⁷Jesus aullapqauraqman in̄uum aqpaliqsrquhuni purviginigaa itnaqlugu, “Nakuuruuq il̄isautrii, qanuḡluḡa piññaktaaqatlasin̄ayaq-pik isuitchuamik in̄uuḡimik?” ¹⁸Jesus-ḡum apiqsrugniḡaa, “Suvaata atchiqpiḡa nakuuruamik? Atautchiḡhiḡaaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹Il̄isimagitin tillisauruat, ‘In̄uaqtuqnak, atlatuqnak, tigliktuqnak, saglunak, saglutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.’” ²⁰Taavruma in̄uum kiugaa, “Il̄isautrii, iluqaisa tamatkua tupigigitka nutauḡamniḡaglaan.” ²¹Tavra Jesus-ḡum tautuḡniḡaa piqpaksr̄iḡkun itnaqlugu, “Atautchimik inuḡniqsutin. Aullaḡutin tunityakkich sullin̄ipayaaḡikkatin aasiḡn̄ qailḡugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqaḡumautin pakmani. Aasiḡli taatnaanikkuvich maligluḡa.” ²²In̄uk tusaakami taavrumiḡa aliasul̄igniqsuq, aasiḡn̄ aullaḡniqsuq iḡuill̄iuliqhuni atakkii suuraupkaqpaitḡuni.

²³Jesus qin̄iqtuaḡataḡaluaqamigich nipliutiniḡai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigigisiva tamatkunan̄i umialguruani is̄iḡksraḡat Agaayyutim aḡaayuqautaanun.” ²⁴Maliguaqtai quvigusuḡniqsut taavrumiḡa nipliqman. Aglaan Jesus-ḡum nipliutitqin̄iḡai, “Il̄iḡaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] is̄iḡksraḡat Agaayyutim aḡaayuqautaanun. ²⁵Qaḡanatlukkayaqtuq pikukturuam is̄iḡksraḡa ‘Iraagun Mitqutum’ uumakḡa umialguruamiñ is̄iḡniḡaḡksraḡaniñ Agaayyutim aḡaayuqautaanun.” ²⁶Maliguaqtai quvigutchallapiḡniqsut, suli apiqsruaqsipḡutiḡ in̄m̄iknun, “Kin̄ami anniqsuḡis̄iḡniḡpa?” ²⁷Jesus-ḡum qin̄iqamigich iriḡruin̄aqlugich nipliḡniqsuq, “In̄uk anniqsuḡumiñaitchuq in̄miñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaaḡitlaplugu.” ²⁸Tavra Peter-m nipliutiniḡaa, “Ataḡii, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Nipliutigipsi, In̄uk unitchiyumi kin̄uniḡmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitunḡamiñik, unniḡn̄ umialgutmiñik pigiluḡa suli pigilugu tusaayugaḡiksuaq, tamatkua utiḡisirut iluqait̄nik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani in̄uuḡim̄i piyuaqsiugaluḡaḡḡmiunniḡn̄, suli pigigisipḡugu isuitchuq in̄uuḡiḡ sivuniḡmi tikiumaraksrani. ³¹Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugis̄iḡniqsut aasiḡn̄ aqulliuruat sivulligugutiḡ.”

Jesus-ḡum Piḡatchiḡniḡai Uqaqal̄i

Tuqqutauniaḡiḡmiñiglu An̄itqikkauḡiḡmiñiglu

³²Ukua igliḡniqsut tunḡaanun Jerusalem. Jesus-ḡum sivulliuq-tuaḡniḡai maliguaqtit kapyal̄il̄laktuat. Atlat in̄uich maliqsrutuat iqsil̄il̄laktut. Aasiḡn̄ katitaallakamigich qulit malḡuich in̄ugiaktigiruat

uqautiaqsiłgiññigai tamatkua atuumaruaksrat injmiñun, ³³ nipliḡhuni, “Atañii, Jerusalem-muñniaqtugut. Iñuum aatchuutiniagaa Iḡñiña Iñuum qaukñitñun agaayuliqsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqqutaksraḡuḡñiñaagaa. Tavrali qaitkisigaat Jew-ḡuñitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuḡlugu suli anaumigmiḡlugu, aasiñ tuqqut-kisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut añitqikkisilḡitchuq.”

Aakauruam Iniqsruaḡa

³⁵ James-lu John-lu, iḡñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliḡhutik, “Iḡisaurii, apiqsruutiksraḡaḡiptigiñ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutinigik, “Suḡaḡukkaluapqisik?” ³⁷ Taapkuak kiunigaak, “Aquppiqasriḡukhutin uvvaami iḡaqtikpuk taliqqikñi suli iḡaqtikpuk saumipni piḡaluaqtuguk taivrumanu uvlumi aquvitkuvich kamañaqtuani atanḡuvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ḡum nipliutigik, “Iḡisimaniguptiku apqusaagaksrautigikkaga apiqsruḡayaitpaluktutik taatna. Imiñhiñauvitku qallun imiḡviksrautigikkaga naagaqaa apqusaahñiñauvitku nañinnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga?” ³⁹ Taapkuak malḡuk nipliutigaak, “Piñhiñauruguk.” Jesus-ḡum nipliutigik, “Iḡiptik iḡumutun imiḡisirutik alianaqtuamik imiḡaksrautimnik suli apqusaagisiḡlutik nañinnaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuḡa kimik aquppiruksramik taliqqimñi unniiñ saumimñi, aglaan Agaayyun qaiññiagik taapkuak inik tamatkunua iñuñnun itqanaiyautikkagmiñun inigiquplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruḡ iḡuagiñiññiḡaich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ḡumli injmiñuutinigai aasiñ nipliutiplugich, “Iḡisimarusi aḡalatiñich Jew-ḡuñitchuat aḡalanniḡlugaqtilaanatnik iñuñitñik, suli kamañniqsrañisa naqititchuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnapsitñi. Kisupayaaq kamañuḡukkumi akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaq qaukñiusukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumauq iluqapsitñik. ⁴⁵ Iḡñiña Iñuum agḡiñitchuq iñuñnun savautityaḡuni aglaan savautriyaqhuni suli qaitchaḡlugu iñuññi tasuqsautiksrauplugu iñuḡiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuḡ Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniḡu tikiuamaniqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalgitñamiñ Jericho-miñ qiñitlaiḡa injiulauraagñiaqti aquppiñiqsuḡ tumitchaam sanigaani, ililik Bartimaeus-mik iḡñiña Timaeus-ḡum. ⁴⁷ Qiñitlaiḡam iḡitchuḡiqamiuñ Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiḡlugu tuḡḡuḡaaqsiñiqsuḡ, “Jesus, kiñuviaña David-ḡum, anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana injiḡaanima. Nagligillaññaḡa.” ⁴⁸ Iñuḡiaktuat iñiqtiḡaluagñiḡaat nipaisaaqplugu, aglaan nipitusipsaagñiqsuḡ, “Kiñuviaña David-ḡum, nagligillaññaḡa.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtigami tiliñigai tikiutitqup-

lugu. Tamatkua utlanñigaat qinñitlailaq nipliutiplugu, “Quviatchaugigiñ, makillutin. Tuqługaatin.” ⁵⁰ Quyalıqpagıtluni maksrikami quppiğaağ-niutıgalugu aqpaqsruğniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata akku tuqłullaviña?” Qinñitlailam uqautiniğaa, “İlisautrii, qinñitlasitqıgukkaluaqtuña.” ⁵² Uuma kiugaa, “İtqanaiñaniktıgıniqsuq ukpiqsriñipkun.” Tavrakñatchiaq qinñitlasiniqsuq. Nakuqsıliqami maliuti-galuguuğniğaa Jesus.

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

11 ¹ Qanıñani Jerusalem Jesus iglauqataılu qallıñiqsut nunaaqqu-raañnun Bethphage-mun sulı Bethany-mun ittuanñun inñıñani atıqauqtaam Olives-mik. Jesus tuyuqağniqsuq malğunñik malığuaqtımi-ñik nipliutiplugik, ² “Nunaaqquıramukkitik. Taamuñaasii isıpqaurağuptik paqtıkisıgıktik pituksımaruaq nuğğaña natmaksıgvium natmaksıgvıgı-mailaq sıvuani. Pituiğıluğuvuñautıyatku! ³ Kia inuum apiqsruqpatik suvaata pituiğniqmagaan nipliutiyumagıktik, ‘Atanğuruam inuğı-gaa aglaan utıqtıtkısiyaa qılamik.’ ” ⁴ Taapkuak tarra aullağniqsuk. Paqinniğaa natmaksıgvium nuğğaña tumitchiani pituqaqtuuaq pañani tupqum. Tarra pituiğniğaa. ⁵ Taatnalı inuıllı qıchaqtuat tamaani nıpliutıgıak, “Ukuqtıik, suniaqtıluğuna pituiqpıtku?” ⁶ Aikñıqsuak taapkuak kıgıutiniqsuk Jesus-ñum tillısaatun. Inuıllı taapku aullaqtınnıgıaıch. ⁷ Taapkuak taamna nuğğaq Jesus-muutiplugu, aasiiñ quppiğaatik mat-taqługik inñıgıak taavrumuña nuğğagmun. Jesus natmaksıaqsinıqsuq. ⁸ İnıgıaktuat inııch quppiğaatıñ sıamıtkaqsıniğıaıch apqutmun, sulı inñıch akıgııñik napaaqtum navguqtıgıch inñııuqainıqsut apqutmun. ⁹ İnııch sıvuagun Jesus-ñum sulı tamatkua aquagun nıpruagaqsıniqsut, “Hosanna. Nanğaglakput Agaayyun! Uvvatıq Agaayyutim pıliutiqağlıuñ tikıtıchuaq pıqısqıhıni Atanıgmik.

Psalm 118:25, 26

¹⁰ Agaayyutim pıliutiqağlıuñ taamna anıalatchıaqısrıuaq pakma sıvıllıaptıktun David-tun. Nanğakkaulı Agaayyun qutçıñniqsramı qılanñı.”

Psalm 148:1

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muñniqsuq. Tavrunaqami isıqıhıni agaay-yuvıkpıñmun, qıñıqtuagatağaluaqami anıniqsuq. Tanuğaksıplıni aullağniqsuq Bethany-mun pıqatıgıplıgıch qulıt malğuk malığuaqtıni.

Jesus-ñum Pannaqtıkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqtıñ pisuktıuaqamıñ Bethany-miñ Jesus nıgısulıgıniqsuq. ¹³ Tautuñniğaa asırrısuuruuaq napaaqtıu uñavaniñ aku-

tuqpaliqaǵniqman. Tarra takuniǵaa asirritmaǵaaǵiaǵlugu. Tikitñamiuǵ suqǵañiangitchuq. Akutuqpaliǵhiñanik paqittuq atakkii pukunǵaqsingitlunisuli. ¹⁴Jesus-ǵum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-unniñ iñuum asiaqtuǵvigitqikkumiñaitchaatin pakmakǵaniñǵlaan.” Maliguaqtaiñ tusaaniǵaat taatnaqman.

Jesus-ǵum Suaǵluyaiǵha Agaayyuvikpauramik

¹⁵Tikitñamiñ Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsiliǵniǵai tunisiullaqtuat suli tauqsiquktuat taavrumakǵa agaayyuvikpañmiñ, ulǵutqataǵlugu ilǵu niǵǵiviich akiñik simmiqsuǵviich suli aquppiutanǵich tunisiullaqtuat tiñmiǵruuranik tunilǵautiksrauranik, ¹⁶suli kiñaanñiñ akiyaqtitchumiñaiññiǵaa tuniaksranik agaayyuvikpaquaǵlugu. ¹⁷Iǵisautiniǵai iñuich, “Aǵlausimaruq, ‘Uvaǵa tupiǵa taiyuutiqaǵisiruq iñupayaat agaayutyaqtuǵviatnik.’”

Isaiah 56:7

Aǵlaan ilipsi iriqtuǵviliutiniǵiksi tigliñniaqtinun.” ¹⁸Qaukǵiñich agaayuliqsit suli aǵlaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaǵiaqsiniǵaat qanuq taimma piyaquǵuǵkǵlugu. Nuyuaǵiliutiniǵaat atakkii iluqatiñ iñuich quviǵusuutigiplugich Jesus-ǵum iǵisauttutai. ¹⁹Unnuksraaqman Jesus aulalǵiññiqsuq nunaaqqimiñ piqatiqaqhuni maliguaqtimiñik.

Iǵisaaksraq Pannaqǵluktumiñ Napaaqtumiñ

²⁰Suli uvlaǵuqman apqusaqamiñ taututqinñiǵaat asirrisuuruuq taimña napaaqtuq. Pannaqǵlunñiqsuq kanjituumaǵmi. ²¹Peter-m itqaqtilǵiññiǵaa imña atuumaruuq aasiñ nipliutiplugu Jesus, “Iǵisautrii, asirrisuuruuq napaaqtuq piñiǵlaqsruqtikkan paniqtǵniqsuq.” ²²Jesus-ǵum kiugai, “Ukpiqrsisitchi Agaayyutmik. ²³Iǵumutun uqautigipsi, Nipliutigupsiuñ iǵǵiq, ‘Ki, nuuttittin igitaulutiñ taǵiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpiǵillapiagupsiuñ iluqnaugusi taatna atuumagisiniǵlugu, tavra savaaǵupkaǵhiñaugiksi. ²⁴Taatnamik nipliqsuǵa, qanutchipayaat kipǵniǵuǵtigikkasi agaayyutigigupsigik ukpiǵitchi akuqtuǵiniǵlughich, suli pǵiniǵisi. ²⁵Agaayugupsi, natqigutimaǵumagisi ilǵagikkasi qanutchimik akikǵaqtuutiqaǵniǵupsi. Taatnaǵupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaǵisigaasi killuutipsitñik. ²⁶[Natqigutrisimaitkupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuǵiriqaǵniqpa?

²⁷Utitqikkamiñ Jerusalem-mun, Jesus isiǵniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukǵiñich agaayuliqsit suli aǵlaliqirit suli sivulliuqtǵruat tikiññi-

gaat ²⁸ apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin aňalatchiřigmik savautiplutin tamatkuniřa? Kia sarņiksriňniqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-řum kiuniřai, “Apiqsruęniagiřpsi atautchiřhiňamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitřa uqauti-gisigipsi aňalatchiřikun tamatkuniřa savalgutilaamnik. ³⁰ Nakiťna John aňalatchiřinikpa ilaan paptaaqtitchisilaanjanik? Agaayyutmiň naaga iňu-riň? Uqautisitřa.” ³¹ Taapkua uqqaagiřaqsiniqsut inřmiknun, “Kiuguptigu pakmakņaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpięiňniqipisiuř John?’ ³² Naagaqaa uqaęumiňaitchugut aňalatchiřha iňukmiqnisauñilugu.” Iliřisa sivuuęaginięaich iňuich, atakkii iňupayaaq ukpięipiagięaaq John sivuniksriřirauniplugu. ³³ Taatnagaluqaaminį kiulhiňagięaat Jesus, “Uqautilęuiňnięiptięiň.” Jesus-řumli kiugai, “Uvanjaptuuq uqautiyumiňait-miňięipsi nakikņa aňalatchiřinikłuņa tamatkuniřa savaaqaqtilaamnik.”

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

12 ¹ Tavralli Jesus uqautriņiqsuq Pharisee-řuruanik atrikusautmik. “Unaguuq iňuk nautchiiviqagiņiqsuq. Nautchirrięvilięuņiqsuq, sapukutchiqlugu avataagun, nivakhuni misuęulięuviķsramik, nappaipluni nasiqsruęviņmik, tarraasiň atukkirrutigiřlugu nautchirriřirinun, Taatnaanikami aullaęniqsuq uņasiksaumun nunamun. ² Katitchiňaqsiřman nautchiiviqaqtuq tuyuqaęniqsuq savaktaag-rukniamik atugaksraqtuanun piňňaktaaksrautni aitqplugu ilinjitňiň. ³ Tamatkua taamna tigukamitruņ anaulięnięaat, aullaqtitluguasiň saagaiłaaqlugu. ⁴ Una tuyuqatqinņiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqlugu niaquagun, aullaqtinnięaat uqapiłuutiřlugu. ⁵ Tuyuqatqilęinņiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunnięaat. Tarra iňugiaktuat atlat tuyuęikkani iňuum naņititqatapiaqtaęnięaich, ila-ņich anauraęaqługich, atlat tuqquttaqlugich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuq atautchimik ięňiqagiņiqsuq piqpagiķkaęmiňik. Aqulliřlugu tuyuęinięaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluęigisivalukkaat ięňięiķkaęa.’ ⁷ Aglaan taapkua nautchiiriřirit inřmiknun uqaęniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchak-taaksrautaa piyumagiķput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tigguqluņnięaat ięňiņa, aasiiň tuqqutlugu iginnięaat taavrumakņa silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuęniaqpa iňua nautchiivium? Utigiřiruq tuqqutchaęlugich taap-kua nautchiiriřirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun. ¹⁰ Agliqisimasruknaęiksi Agaayyutim uqałha:

‘Uyaęak tuppirt ayakņat,
taamna uyaęak piitchuiłlapiagięaqtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atangum savaagięaa
suli quviqnaqtuanunasugikiķput.’ ”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-ḡuplutinḡ sivulliuqtit ilisimanigaaḡ uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikḡaḡiqtinḡ. Taatnaqlugu tigusuliqpiavsaaḡaluaḡnigaaḡ Jesus maatna aglaan taluqsraḡniqsut iḡnuḡnik. Aasiḡn qanusiksraiqaminḡ uniḡnḡigaaḡ.

Akiḡiaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-ḡuplutinḡ sivulliuqtit tuyuḡinigaich ilanjich Pharisee-ḡuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaquplugu Jesus apiqsruqtuutininik. ¹⁴ Tikiumakaminḡ nipliutinigaat, “Ilisautrii, ilisimarugut nalaunḡaruḡutilaaḡnik sugi-sunḡaqnagu qanuq iḡnuich isummatiqaqtilaaḡat. Suginḡitmigiḡn iḡnuum suurautilaaḡa, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iḡnuuniaḡvgigitqukkanaḡnik. Maligutaksrakuḡaḡnaqpa akiḡiiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiḡiiruksrauvisa tax-sinik naaga akiḡiḡiḡaḡitpisa?” Aglaan Jesus-ḡum ilisimanigaaḡ ukpinḡuḡaḡutaat nipliuḡiplugich, “Suvaata uuktuaqpsitḡa? Kiata aatchuqsitḡa qinḡillaaksramnik maninḡmik!” ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni maniuḡamik apiqsruḡnigai, “Kisumik atriqḡaḡniqpa?” Kiunigaat, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-ḡum nipliutinigaai, “Utiqtitchumagiksi pigikkaḡa Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkaḡa Agaayyutim.” Tamatkuatarra quviḡusuutiginigaat nipliuḡipmatinḡ taavrumiḡa.

Apiqsruun Anjpkakkauḡikun Tuquḡigmiḡn

¹⁸ Tavra ilanjich Sadducee-ḡuruat Jesus-muḡniqsut, taapkua nipliḡuuruat tuquruat anitqitḡilainḡiplugich. Ilinḡisa apiqsruḡnigaat, ¹⁹ “Ilisautrii, Moses-ḡum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anḡun ilaqatituaḡtuḡ tuqukpan qitunḡigaluaqani, taavruma anḡutim aniqataan ilaqatniktaḡiraksraḡinigaat uilḡaḡnaaq qitunḡisilugu anḡutmik ilisimanaḡuniasiiḡn tuquruam qitunḡaḡitilaanḡanik. ²⁰ Uvva uqaaqtuunurut itna, Ilaatniguuq tallimat malḡuich aniaqatigiich. Anḡayukḡium nuliaḡiliutinigaat una aḡnaq, tuqpluniasiiḡn qitunḡigaluaqani, ²¹ suli tuglian nuliaḡiliutilḡiḡnḡigaaḡ taamna aḡnaq aasiḡn tuqulḡitḡluni qitunḡigaluaqani, taatnatunsuli pinḡayuak. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malḡuich nuliaḡinigaat qitunḡigaluaqatinḡ. Aqulliḡpluni aḡnaq tuqupmiḡiqsuqtuḡ. ²³ Taivrumani anitqḡiḡmi makitḡikkuminḡ nal-liata nuliaḡigisivaunḡ? Atakkii iluqatinḡ tallimat malḡuich nuliaḡinigaat.”

²⁴ Jesus-ḡum kiugai, “Naluniqpsiuḡ nalaunḡiḡiqsi? Naluniḡiksi Agaayyutim uqalḡa aglausimaruḡaḡ ilaanlu sanḡḡia. ²⁵ Tuqunaruat anitḡikkuminḡ atrigigisigaich isaḡulgich atakkii ilaqatniktuḡiḡ itchumiḡaitchuq pakmani. ²⁶ Agliqisimasuknaḡiksi makpigaanḡiḡni Moses-ḡum anitqḡiḡkun tuquḡigmiḡn—Agaayyutim nipaa tusaḡnaqtuḡ ikualaruamiḡn uqpigauramiḡn itnaqhuni, ‘Uvaḡa Agaayyutaa Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu’. ²⁷ Kanḡiqsimainḡiqsusri. Agaayyutiginḡitkaat tuqunaruat aglaan agaayyutiḡiplugu iḡnuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitḡun.”

Kamanagniqsraṇat Tillisit

²⁸ Iḷaṇata aglaliqirit tusaaniḡaa Jesus-ḡum uqautigikkana Sadducee-ḡu-ruatnun. Iḷitchuḡiplugu Jesus-ḡum kiggutillautaqalḡa apiqsruḡniḡaa, “Nalliat tillisit tupigiltuktaksrauva iluqaṇitniḡ?” ²⁹ Jesus-ḡum kiugaa, “Una tilliḡ piit-chuillapiaqtuq, ‘Naalaḡnisitḡa, Israel-aagmiuḡuruasii, Saṇḡjruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanḡuruq. ³⁰ Piqpagiraksraḡiḡiḡ Ataniq Agaayyutin iluqaaniḡ uummatipniḡ suli iluqaaniḡ iḡuutchipniḡ suli iluqaaniḡ isummatipniḡ suli iluqaaniḡ sayagikkapniḡ.’ Sivulliuruksraq tilliḡ tavrataamna. ³¹ Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiḡ iḡuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuḡnakḡa.” ³² Taavruma aglaliqirim kiuniḡaa, “Iḷisautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³ Iḡuum piqpagiraksraḡiḡaa Agaayyun iluqaaniḡ uummatmiḡiḡ suli iluqaaniḡ kaniqsimagiḡmiḡiḡ, suli iluqaaniḡ sayagikkaḡminiḡ, suli piqpagilugu iḡuuniaqatni iḡmisun ililugu. Iḡuatlukuḡ tupiksriruni taapkuḡniḡa tillisiḡniḡ tikiutriḡiḡmiḡ niḡrutinik suli atlanik tuniḷlautiksraniḡ Agaayyutmun.” ³⁴ Taavruma kiupmani isumaturuaton, Jesus-ḡum nipliutigaa, “Ukpigiḡhiḡaagḡniḡiḡiḡ Agaayyutmun aḡalatchiḡiḡksran.” Tavrakḡa Jesus apiqsruqausiksraḡiḡiḡaḡat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵ Jesus iḷisautriḷḷaḡmi agaayyuvikpaḡmi apiqsruḡniqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliḡaḡivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kinuviaḡinip-lugu David-mun? ³⁶ David, aḡalatlugu Iḡqitchuam Irrutchim, itnaḡniqsuq, ‘Atanḡum uqaqtuq Atanimnun:
Aquvittin kamagitchiiviksrapnun
uvaḡnun akiḷiḷiḡiaḡhatnunaglaan uumgiritin.’

Psalm 110:1

³⁷ David-ḡum iḡmiḡiḡ taiguutiqaḡpagu Atanḡuruamik, qanuḡmi Anniqsuqti David-ḡum kinuviaḡitlaniḡpaḡ?” Iḡugaaḡruich naalaḡnisuuruḡ Jesus-mik.

Jesus-ḡum Kiliktuutigai Aglaliqirit

³⁸ Iḷisautriḷḷiḡmiḡiḡ nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktuat-laturuat akuqturuanik atnuḡaaqhutiḡ suli iḡuḡnun paḡlatqusuuplutiḡ tauqsigḡiḡaḡviḡiḡ. ³⁹ Katraḡviḡitniḡ suli iḡuich niḡiqpakmata aquppitḷa-turut nakuutlukuḡani aquppiutanḡitni. ⁴⁰ Ivayaqtuḡmigaich uilḡaḡnaat tupigikkaniḡ, aasiiḡ agaayyuraalgupmiut sivisuplugu agaayyḡḡuḡaḡikun. Tamatkua tamarra anasiḡḡuusiaḡaḡisirut pitḷuglugu atlaniḡ iḡuḡniḡ.”

Uilḡaḡnaam Iḷiraḡa

⁴¹ Jesus aquvinniqsuq iḡluanun ilirrivium aasiiḡ tautukuḡaḡsiḡplugich iḡuich iliriruat ilirrivinḡmun. Iḡugiaktuḡ umialguruat iliriḡpaḡniqsut.

⁴² Piqaqmiñiqsuq naalgiiktuamik uilgagñaamik ilirruamik malguņnik susauraanņnik maniyauraanņnik. ⁴³ Jesus-ņum tułtuğnigai maliguaqtini nipliutiplugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuaraq uilgagñaaq iliritłuktuq tamatkunakņja atlaniñ ilirruaniñ. ⁴⁴ Iluqatiņ atlat piksraqaqtuq hutin ilirirut sippakuuqtuq hutin, aglaan agnaq piksraiñņagmi ilirruq tamatkiłtuq iluqaan pigikkani iñuuniutiksraiğluqhuniunniñ.”

Jesus Sivuniksriqiruč Piyaqquğniałhanik Agaayyuvikpaum

13 ¹ Jesus aullaqsiyman agaayyuvikpañmiñ, maliguaqtaan ilanata nipliutiniğaa, “Iłisautrii qiniğun. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyağaiç marrumani agaayyuvikpañmi!” ² Jesus-ņum kiugaa, “Quviğusuutigivigich makua kamanaqtuat tupqich qiničkatin? Kisiņņuqtaqagumiñaitchuq uyağanmik qalliani atlam ulğutauniañitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruč Iłuiłiugutniglu Piyuaqsiuliksramiglu

³ Aquppiutuqtaqtuq hutin Jesus-lu iğgiñi atiqatuaq Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ņumlu, John-ņumlu, sulı Andrew-m apiqsruğniğaat kisiņņuutiplugu, ⁴ “Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniaqpa? Sulı sukun ilitchuqqtigun ilitchuğigisivisa iluqagmin tamatkua atuumaaqsikpata?” ⁵ Jesus-ņum uqaqsiñigai, “Qaunagiyumausi; kisu-mun iñuņmun kinnipkağniaqasi! ⁶ Iñugiaktuat tikiumagisirut atuğlugu atiga nipliğutin, ‘Uvaņa Christ-ņuruņ’. Kinnitničkisirut iñugiaktuanik. ⁷ Iłuiłiugniaqasi tusaqsraqağupsi anjuyanmik maani naagaqaa uņasiktuanı. Aglaan isukłitchumiñairgaqtuqsulı. ⁸ Nunaaqqich akikņaqtuligisigaich atlat nunaaqqich, sulı atanguviich akikņaqtuligisigaich atanguviich atlat, nuna iliqsraqisiruq atlakaagiiñi nunani. Itkisipmiuq nigisuņnaq sulı iłuiłiuiq. Tamarra tamatkua aullağniisaagigisigai nagliksaathum.

⁹ “Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitniç. Qaitqatagisigaasi uqaqsittaaqtitchirinun, sulı ipiğaqtuğisiyaasi katragvinñi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguruanunlu pisigilun. Tavra piviksraqağisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁰ Tamatkua atuumagaluaqtitnagich quliaqtuağigisigaat tusaayugaagiksuaq iñuņnun nanipayaaq. ¹¹ Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaağvinmun isumaalusunaqasi sivuani piviksram sumik uqaksrapsitniç. Taivrumanı Ipqitchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstniç. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqağisiruq ilipsigun; nipliayumiñaitchusi. ¹² Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutin tuqutaksraulugich, sulı aapagikkatin iğniğuruat. Iłiğaat akikņaqtuligisigaich anjuyuqaatin unniñ tuqutaksraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nanipayaaq uumigigisigaasi pigilun. Aglaan Agaayyutim anniqsuğisigaa sivutmuulguruuq isuanunaglaan.

Tatamnapiaġataqtuaksraq

14 “Iñuk agliqiruaq ukuniġa kañiqsi! Tautukkisigiksi nagġunalla-piaġataqtuaq qikaġuni tavrani qikaġviksraqvigijisaġmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut igġiñun. 15 Iñuk inni-ġumi tupqum qaṇani isigñiaqani saagaksraqsiuġiaġuni tupqum iluaniñ. 16 Suli taamna qakma nautchiivijmi utigñiaqani saagaġniaġuni atnuġaamiñik. 17 Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani siñai-yauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. 18 Agaayuyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. 19 Taipkunani uvluni iñuich naglik-saatullapiaġniaqtut qaṇapañniñaglaan Agaayyutim nuna iñigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaqtigiqikkumiñaitchut aquagun taavruma. 20 Aasiñ Atanġum ilaṇṇaqaṇisuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkani ilaṇṇaqaṇisigai taipkua uvlut. 21 Taimanigun kia iñuum uqantikpasi, ‘Atañi, uvva Christ-ṇuruq Agaayyutim akiqsruutigikkana’ naagaqaa uqantikpasi ‘Atañi, ilaa taimña’, ukpiġiniaqnagich. 22 Anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaaniglu quvinqaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñaġniġaich Agaayyutim piksraqtaañi pisaġiyumi-ñaġumisigik. 23 Taatnamik qaunatqiaġikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniġa iluqañitnik piñaiññaisa.

Aggiħha Iġñiñan Iñuum

24 “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna iħuilliuġutiqpak,
siqiniq taaqsigisiruq,
suli tatqiq qaumagingiġuni.

25 Uvluġiat katakkisirut qilañmiñ,
suli qaummatipayaañi siḷam nuktitaulutiñ inimiñi.

Isaiah 13:10; 34:4

26 Taivrumanu uvlumi iñuich tautukkisigaat Iġñiñan Iñuum agqisuaq nuviyakun piqaġuni kamañuamam saññimik kamañuamam. 27 Taamna tuyuqaġisiruq isaġuliñnik katitchityaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakikṇapayaq.

Iliisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

28 “Iliisaagaġitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq nauṇuraaqsi-vaalukman qiniġnaqsiuraaqsiqmata akutuqpaliksrai ilisimaragigiksi upingaam qalliħha. 29 Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi isuksram tikiuamaaqsiħha. 30 Ilumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. 31 Qilaġlu nunalu piigisiruk aglaan uqaḷitka piigumiñaitchut.

Pivia Aggiiksraṅan Iisimaraitchuq

³² “Kia-unniñ iṅuum nalugaa taimanigun Iḡñiṅan Anjutim qakugun aggiiksraṅa, uvaṅa unniñ isaḡulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa iisimagaa. ³³ Qaunatqiaḡiksiliusi, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaiksraṅa. ³⁴ Atriaqqtuq umialiqmik aullaqtuamik uṅasikusamun nunamun unitchipluni tupiḡmiñik. Saṅjiksriññigaa pirigikkani savaaksraṅanik, tilipluguasiñ talum munaqsraa qaunatqiaḡiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu aṅaayuqṅa tupqum aggiiksraṅan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. ³⁶ Aggigumi tavrakṅatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi. ³⁷ Nipliutigikkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iṅupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

14 ¹ Atuumagaluaqtitnagik malḡuk uvluk Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaa-natalu atilik Apqusaakkauḡimik sulii niḡiḡhata puvlaksigñigilaamik qaqquumik, qaukḡiṅisa agaayuliqsit sulii aglaliqirit pakaaginiḡaat qanuḡimña tigusuklugu Jesus iriḡaqtuḡutiṅ tuqulluguasiñ. ² Aglaan ilinich nipliḡniqsut, “Niḡiqpagvikaam uvluani taatnaḡnianḡitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tipraḡiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ḡum atniḡñautiqaqtuam auyugaqtuamik. Aasii niḡipkaḡlugu aḡnam tikiññigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruḡutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma aḡmaḡniḡaa nakasruṅṅuaṅa kuviklugu uqsruḡun Jesus-ḡum niaquanun. ⁴ Iḡaṅisa iñuich iḡuaginiḡiññigaa aasiiñ avatmun nipliḡhutiṅ, “Suvaata una piilaamun uqsruḡun atuqpa? ⁵ Tuniñayaqtuq qaaniḡlugu piṅasut kavluutit taalanik aasii qaiḡlugu manik nagliṅnaqtuanun.” Taatnaqhutiṅ uqapiḡuktut akikṅaḡlugu aḡnaq. ⁶ Jesus-ḡum nipliutigai, “Suginaiqsuṅ! Suvaata iḡuiḡliuqtitpisiuṅ taamna aḡnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvaṅnun. ⁷ Nagliṅnaqtuat itchaḡataqtut. Taimma qanutun savautiḡhiñau-gisi nakuuruamik piyumiñagupsi, aglaan nayuutiḡhaiñagumiñaitchuṅa. ⁸ Aḡnaq savaaqaqtuq piyumiñakkaḡmiñik. Tipraḡiksagaa timigikka-ḡa itqanaiyautiplugu iḡuvikkauḡiksraṅanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatruṅ tusaayugaḡiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinaḡlugu aḡnam taavruma taatnaḡa itqakkutauluniasii ilaanun.”

Judas Anjiqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, iḡaṅat qulit malḡuich maliguaqtit, utlautiniqsuq qaukḡiṅitñun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun. ¹¹ Tusaakamitruṅ

quviasuliḡniqsut, suli akiqsruḡniḡaat aatchuḡuklugu maninḡnik. Tavrakḡa Judas uataqqaiaqsiḡniqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuḡnaqsilugu.

**Jesus Niḡiqatauniqsuq Maliguaqtimiḡni
Niḡiqpagviani Atiliḡmi Apqusaakkauḡimik**

¹² Sivulliqpiami uvluani niḡiqpagvikaam puvlaksiḡniḡilaamik qaq-qumik ipnaiyaaq tuqqutauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauḡimun. Jesus-ḡum maliguaqtaḡni apiqsruḡniḡaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niḡiq-paliksraptnik atiliḡmik Apqusaakkauḡimik?” ¹³ Jesus-ḡum tuyuḡigik malḡuk maliguaqtiḡni nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paaḡisigiktik iḡuk saagaqtuaq qikumik imiqaḡviḡimik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqpan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Iḡisautri niqliqsuq, nani-li iniquapich niḡḡiviksramnik ipnaimik atiliḡmik Apqusaakkauḡimik piqasiḡluḡa maliguaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraal-lagviḡimik inituruamik qulligmi inimi itqanaiḡaamik inuqsraḡaiḡlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-ḡum maliguaqtaḡi aullaqtut nunaaqqimukhutiḡ. Paqinniḡaat nipliḡha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutiḡ niḡiqpagviksramun atiliḡmun Apqusaakkauḡimik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiḡniḡisusq piqatigiplugich qulit malḡuich. ¹⁸ Niḡipkaḡlugich Jesus-ḡum nipliutigai, “Iḡapsisamma niḡiqatigikkaḡma aatchuutigigisigaḡa.” ¹⁹ Taapkua aliasuliḡniḡisut nipliutiplugich atausiuttaaqhutiḡ, “Uvaḡa pivina?” atlatsuli, “Naaga uvaḡa?” ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡapsisamma qulit malḡuuplusi ittuasi misuksiqatigikkaḡma puggutamiḡ. ²¹ Iḡuk agaayyutitḡaqtauruaq nalunaiqsuq tuquruksraur-uq tuvraḡlugu aglausimaruaq ilaagun. Nakḡiuḡ iḡuk tamna aatchuiruaq Iḡuḡmik agaayyutitḡaqtauruamik! Iḡuatlukkayaqtuq taimani aninḡitchumi.”

Atangum Nullautchiḡvia

²² Tamatkua niḡilḡataqtitlugich Jesus-ḡum tigummiplugu qaqquq quyyatipluguasiiḡ avguḡlugu qaiḡniḡaa maliguaqtimiḡnun niqliqhuni, “Tigulugu niḡḡisiuḡ, taamna timiga.” ²³ Jesus-ḡum tigukamiuḡ qallun quyalḡitlugu Agaayyun, qaiḡniḡaa tamatkunuuḡa imiqsillaavigiplugua-siiḡ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iḡugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluḡniqusigaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiḡait-chuḡa asiam misuḡuanik taivrumuḡaaglaan imiḡviksramnun nutaakun aḡaayyuqautaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikamiḡ atuuḡmik aullaḡniqsut iḡḡimun atiliḡmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piḡlaaḡniaḡhanik

²⁷ Jesus-ḡum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisiru-si piqutigiluuḡa. Atakkii aglausimaruaq,

‘Tuqutchurchiruna munaqsrimik,
taatnamik ipnaich siamitkisirut.’

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiñuagun anitqianikkuma aullağisiruna sivupsitñi Galilee-mun.”
²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatiñ unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakku-
miñaitchuña.” ³⁰ Jesus-ñum itnağniğaa, “Uqautilakpiñ, marrumani
unnuami aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu malğurñiaglaan piñlaağuti-
gigisigikma piñasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter niqliqsuq qapıñaiqhuni,
“Tuqulunaunniñ nayuğniagikpiñ. Piñlaağiyumiñaiqağikpiñ sumiunniñ.”
Taatnatuntuuq niqliqmiñiqsut iluqatiñ.

Jesus Agaayuruq Gethsemene-mi

³² Jesus-lu malıguaqtiniñu tikitñamiñ nunagiksaanunun ati-
liñmun Gethsemene-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani
agaayutyatqilluña.” ³³ Pıqatiginiğai Peter-lu, James-lu, sulı John.
Uqumaiñiullapiagñiqsuq nagliñnaqsıpluniunniñ irrutchiğmigun
³⁴ niqliqhuniasiiñ, “Arrii, uqumaiñiullapiagñiqsuña. Alianam pisa-
ğıñhiñaağtuqtağaaña. Tavraniittuallagitchi qanaksruqasıllagluña.”
³⁵ Taavunaqtaallakhuni sitquğniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ naglik-
saagunıñiñ piñagumiñaqpan. ³⁶ Itnağniqsuq, “Abba, Aapaan, suapayaaq
añalatkiñ piñuqaluağiga nagliksaagutiqpak uvamniñ. Aglaan pisuñhiñ
atumayumuq, pisuñiñiñlaapkun.” ³⁷ Jesus-ñum utiqami paqitlugich
siñıktuat nipliutiniğaa Simon Peter, “Simaan, siñıkpich? Munağiura
allakkumiñaiñiñiqpichunniñ akkuvauraq?” ³⁸ Tavra nipliutilgiñniğai,
“Siñiñniasunaqası agaayulusıñu, ukpiqrsisainitchumausiñi uukuakka-
gupsi. İñuk ilumutun piyummatiqagaluahuni irrutchiğmigun, aglaan
timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqıñniqsuq agaayutyahuni
sivuanisun. ⁴⁰ Utiqami paqilgiñniğai siñıktuat, irratiñ uisalguıñiñlak-
lugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiñniğaat. ⁴¹ Utiqami piñayuakni
nipliutiniğai, “Kiikaa, siñıgitchi qanutun minguiqsıgusıñu. Aglaan
siñıkpaaniktusi. Uvva aatchuutaufıksraña iñuum İğniñan tikitchuq
añalatağiyumiñaqsiplugu killulıqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atanji
tunirigikkaga imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniğaat

⁴³ Jesus uqaqtitlugu Judas, ilañat qulit malıguich malıguaqtañ
tikiñniqsuq. Aggıqasıqhuni iñugiaktuanik iñuñnik, saviqaqhutiñ sulı
anautchiraqhutiñ. Qaukiñich agaayulıqsit, aglaliqiritlu sulı sivullıuq-
tıgruat tuyuğiniğai. ⁴⁴ Taavruma tuniritniqtuam ilaanik qaiñniğaa
itnaqhuni ilitchuğipchautigigisiñiplugu, “Taamna kunikkaga, tavra
ilaanugisıruq. Tiguyumagiksi aullautiluguasiiñ qanagilugu.” ⁴⁵ Judas-

num tikirgauraqamiuḡ Jesus nipliutinigaa, “Iḡsautrii,” kunikḡugu.
 46 Aasiin tamatkua tigguqḡuḡniḡaat. 47 Iḡaḡata maliguaḡtaiin qichaqtuam
 amuliqamiuḡ savikpani anaunigaa savaktaat qaukḡiata agaayuliqsit,
 siutaiqsiquḡugu. 48 Jesus-num nipliutigai, “Suvaata tigutyaqḡpsitḡa savikpa-
 liraaqhusi anautaniglu? Savvaḡḡuktaunasugivisitḡa? 49 Uvlutaugagipman
 agaayyuvikpaḡmi iḡsautiplusi naagauvva tigullaitchipsitḡa, aglaan
 aglaksimaḡtuḡaḡ taatna Agaayyutim uqahani ittukstraupluni.” 50 Tarrali
 maliguaḡtai iluqatiḡ suksraaḡḡugu qimaḡḡniqsut.

51 Nukatḡiaq, maliguaḡtaiin iḡaḡat, atnuḡaaḡaḡniqsuq qalipquakḡiḡnamik.
 Tiguliqsaqmanituḡuq 52 qalipquani unitḡugu qimaḡḡniqsuq atnuḡaunnani.

Jesus Uqaqsittaagvimi

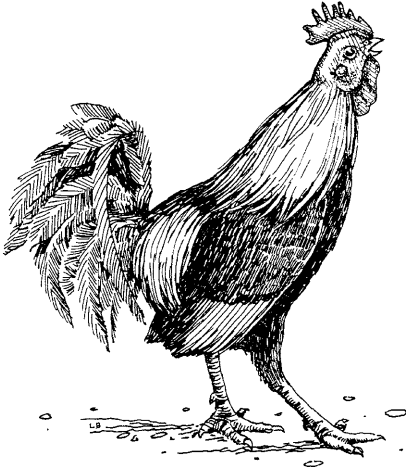
53 Taapkua tigusiruat pituigun tasiugniḡaat Jesus qaukḡiatnun aga-
 ayuliqsit, katimaruanun iluqatiḡ qaukḡiḡich agaayuliqsit sivulliuḡtiḡruat
 aglaliqiritlu. 54 Peter malikmiḡniqsuq uḡasiuraaqhuni siḡataanunaglaa
 igluqpaḡan agaayuliqsit qaukḡiata. Aquppiqataunikuḡuq qaunaksrini
 naniaḡtuaḡhuni ikniḡmi. 55 Qaukḡiḡich agaayuliqsit sulil uḡatiḡ uqaq-
 sittaḡtichirit pakaḡaḡniqsut agvisiksraḡanik akikḡaḡḡugu Jesus
 tuḡqutḡukḡugu, aglaan paḡitḡitḡaiḡniqsut. 56 Iḡugiaktuat iḡisimaru-
 galuaḡtut akikḡaḡḡugu, aglaan iḡisimaruḡat atḡitḡataḡtut. 57 Tavra
 iḡisimarit iḡaḡich makinniḡsūt akikḡaḡḡugu niḡliḡhutiḡ, 58 “Tusaagikḡut
 niḡliḡman, ‘Piyaḡḡuḡisigiga agaayyuvikḡa iḡiḡtauruaḡ argaḡnik, aglaan
 piḡayuakkun uvlut nappaiḡiaḡtuna atlamik iḡiḡtaḡḡitḡuamik argaḡ-
 nik.’” 59 Iḡisimaritunniin taapkua piḡasiutilḡuiḡniqsut taavrumuuna.
 60 Qaukḡiat agaayuliqsit makinniḡsuq sivuḡaatni. Tarra apiḡsruḡniḡaa
 Jesus, “Kigḡutiksraitḡiuḡ una iḡisimarit uqaḡikkaḡat akikḡaḡḡutin?”
 61 Aglaan Jesus nipaisaaḡtuḡ uqaḡitḡluni sumik.

Apiḡsruḡḡiḡiḡniḡaa qaukḡiata agaayuliqsit niḡliḡhuni, “Christ-ḡu-
 vich, Iḡniḡa Nangakkauruam Agaayyutim?” 62 Jesus-num kiunigaa,
 “Tarra, Ilaḡḡuruḡa. Tautukḡisigiksi Iḡuum Iḡniḡa aquppikḡan
 taliḡḡiani Saḡḡipayaalgum qiniḡisipluḡu atqaḡḡan nuviyakun qilaḡ-
 miḡ.” 63 Qaukḡiata agaayuliqsit aliktuḡniḡai atnuḡaani niḡliḡhuni,
 “Inuḡsraḡaiqsugut iḡisimaruḡuksramik! 64 Tusaagiksi uqaḡniḡuḡtaa!
 Qanuḡ sivunniḡniḡḡipsi?” Iḡuqatiḡ katimaruaḡ tuḡqutaksraḡniḡaaḡ.
 65 Iḡaḡisa tivvuaḡtuḡḡugu, irrak matuḡqaaḡḡugik anaumikkaat apiḡ-
 sruḡḡugu, “Ki, nalautḡaḡiḡ kimun anaumikḡilaḡḡnik.” Taatnaanikmata
 qaunaksrit tigupluḡu pattaḡniḡaat.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

66 Peter ititluḡu siḡataani uqaqsittaagvium tikiḡniḡaa aḡnam savaktaan
 qaukḡiata agaayuliqsit. 67 Uuma tautukamiuḡ naniaḡtuaḡtuḡaḡ iḡmi-

ñik ilisaqlıǵnıǵaa nipliutiplugu, “Ilvittuuq piqatigipmikkañatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸Peter piılaaqtıtuq, “Naluruña. Kanjıqsımarıñtichıǵa qanutchimik uqaqtılaan.” Nuktaaqtıtlugu aqargıqpak qalǵuǵnıqsuq.

(Mr 14.72)

⁶⁹Suli aǵnam taututqilǵıtña-miuñ nipliutinıǵai tamatkua qıchaqtuat, “Uvvauna ilagıpmikkañat.” ⁷⁰Peter piılaatqilǵıñnıqsuq. Kınıuagunsuli qıchaqtuat tavrani nipliutinıǵaat Peter, “Iłumun ilagıgaatin Galilee-gmiuñuplutin.” ⁷¹Aglaan suviagaqsıñıqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasıñıuqsaglıña uqañtkuma ilumutuuruamik. Nalugıǵa kisuutilaaña taavruma añutim.” ⁷²Tuǵlılıqıǵu aqargıqpak qalǵuǵnıqsuq. Peter-m itqaǵnıǵai uqałıǵıkkañı Jesus-ñum, “Aqargıqpak qalǵuqtaǵaluaqnagu malǵuñniaglaan piılaaǵutıǵıǵısıgıkma piñasuniaglaan.” Itqaqamıuñ taamna qıagaqsıñıqsuq.

Pilate-muutinıǵaat Jesus

15 ¹Tavra uvlaatchaurami qaukñıñich agaayulıqsıt piqatıǵıplugıch sıvullıuqtıǵruat suli aglılıqırıt suli iluqaǵmıñ uqaqsıttaaqıtchırıt katımanıqsıt sıvunniuhutıñ. Tamatkua Jesus qılıqtınnıǵaat. Qılıǵutilik tasıkuqałıǵu Pilate-muutinıǵaat kavanauruamun.

²Pilate-ñum apiqsruǵaa, “Uvva Jew-ñuruat umialıgıvatin?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvıch taatnaqtutin.” ³Qaukñıñich agaayulıqsıt pasıuǵnıǵaat iñugiaktuatıǵun sutıǵun. Aglaan Jesus kiumaksrıñǵıñnıqsuq. ⁴Pilate-ñum apiqsrułıtkaa, “Kıǵgutıksrıñnıqıñıch? Qanunaglaan iñugiaktuıǵıruanıñ pasıuqpatin!” ⁵Jesus nipliñǵıchıuq. Taatnamik Pilate quvıǵusıñıqsuq.

Jesus Tuquruksraǵuǵaat

⁶Ukiupayaaqman Jew-ñuruat nıǵıqpagvikaatni atılıñmı Appusaakkauıǵmık Pilate annaktıtchıraǵnıqsuq atautchimik isıqtamık kısıpayaamik pisukamıñ. ⁷Akunǵatni isıqtat iñuk innıqsuq atilik Barabbas-mık iñuaqatauruuq taapkua añuyakmata akırñaqıǵu Roman kavamañatnik. ⁸Iñugayaat Pilate-mukamıtrıñ qasrılıaqsıñıǵaat pituıqıplugu isıqtaq pıraǵılıǵmısın sıvuani. ⁹Pilate-ñum kiugai, “Pıtuıǵıtquvısitıñı

Umialgatnik Jew-ɲuruat?”¹⁰ Iłitchuǵiniǵaa qaukłiŋisa agaayuliqsit qaitchiłhat Jesus-mik siqñataqalıǵmiktigun. ¹¹ Aglaali qaukłiŋich agaa-yuliqsit akatchiñiŋisut iñuɲnik Pilate-ɲum pituiǵitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuǵisiñiqpigu una taiguutiqaqtuaq Umialgatnik Jew-ɲuruat?” ¹³ Iluqatiŋ iñuich nipliaqpaŋniqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ɲum apiqsruǵniǵai, “Suvaata? Savamaqłuqaqpa?” Aglaan iñuich nipliaqpaurallapiǵniqsut, “Kikiaktuutisiuŋ!” ¹⁵ Pilate-ɲum quyalisukługich iñuich pituiǵniǵaa Barabbas ilinñiñun. Qaitkamiuŋ Jesus aŋuyyiuqtimiñun tiliñi-ǵai, “Ki, ipiǵaqtuqsuŋ! Kikiaktuutinaqsiruŋ.”

Aŋuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Aŋuyyiuqtit itqutinigaat Pilate-ɲum tupiqaŋanun, aasiñ katitquniǵaich atlas aŋuyyiuqtit, ¹⁷ atnuǵaaqługu akisuruanik kaviqsaaŋimik sulı niaquusiplugu kakitlaǵnanik aasiñ iliplugich niaquanun. ¹⁸ Kamagıñuagniǵaat sivuǵaani nipliqhutiŋ, “Uvvaguusq Umialgat Jew-ɲuruat!” ¹⁹ Anaullaǵniǵaat niaquagun anautamik sulı tivvuaqtuqługu sitquǵvigiplugu sivuǵaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruŋ mattaqtinnigaat kaviqsaaq silatıǵuaq atipkaqtuǵua-siñ ilaan atnuǵaaniñik. Tavra aullautinigaat kikiaktuutiviksraŋanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannıǵutamun

²¹ Uvvaguusq iglaullaǵmiŋ aŋuyyiuqtit paagniǵaat iñuk atiqaqtuasq Simon-mik utiqtuasq nunaaqqimun. Nunuriñiǵaat iqsruquplugu Jesus-ɲum kikiaktuutriviksraŋa. Taamna Simon Cyrene-naǵmiu aapaŋak Alexander-mlu Rufus-ɲumlu. ²² Tikiutinigaat nunaŋanun taiyuutiliŋmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunǵa.” ²³ Imiksritkaluagniǵaat asiam misuǵuanik avuplugu suŋaǵniŋchuamik. Aglaan Jesus imiñiñiñiǵaa. ²⁴ Tamatkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuǵniǵaich atnuǵaani aasiñ saaptautigiplugich qanutchimik iñuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-akłaaqman uvlaami kikiaktuutinigaat. ²⁶ Aglaich pasikkusiani iliñiǵaich niaquan qulaanun itna aglakługich, “Umialgat Jew-ɲuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutriqatauniqsuk malǵuk tigliñniaqtik, ilaqataa taliqpian tuŋaani sulı ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqałha imiumaruq, “Irrutiniǵaat savamaqłuktuatun.”]

²⁹ Iñuich apqusaaktuat niaqulaniqsut nipliaplutiŋ pisaanŋatinik Jesus-mun, “Aa! Uqaǵuuruatin piyaqqulhiñaniplugu agaayyuvikpak aasiñ nappatqıǵıluǵu piŋasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuǵiñ ilipnik, aasiñ atqaǵiñ sannıǵtamiñ.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukłiŋisa agaayuliqsit piqasiqhutiŋ aglaliqirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiraqtuq atlanik, aglaan iŋmiñik anniqsulɡuitmiñisusq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ɲum, atqaǵutin kikiaktuutriviŋniñ! Uvagut tautukkuptıǵu ukpıǵiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviaǵutinigaak.

Jesus Tuquruq

³³Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami. ³⁴Three-akłaaqman Jesus nipitusiñiqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaq-huni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutigingiqpiña?” ³⁵İlanjich tamatkua qichaqtuat tusaakamiuñ nipliqsut, “Atañii, tuqługa-gaa Elijah.” ³⁶İlanjat iñuich tiguliqamiuñ allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiqlugu misuqqumun, isautchiqsiqlugu ayauppimik qaqłuukkun aktuqlugu nipliqhuniyasiñ, “Ki, qinīgumagikput Elijah aggigisipmagaan atqautityağlugu.” ³⁷Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸Talukuyaaq agaayyuvikpañmi siiksighiqsuq tatpichakña takanuja taatna. ³⁹Tavra aņuyyiuqtit qauklat qichaqtuaq Jesus-ñum qaniñani tuqupman nipliğñiqsuq, “İlumutun taamna aņun iğñiğiniğaa Agaayyutim.”

⁴⁰İtmiñiqsut ağnat tautuktuat uņavaniñ, ilağiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkañak taivruma kamanaiññiqsram James-ñum suli Joses-ñum. ⁴¹Tamatkua piqasiqsuğniğaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlat iñugiaktuat ağnat maliñniğaat Jerusalem-mun.

Jesus İluviğniğaat

⁴²Unnuksraağuraaqman Joseph Arimathea-ğmiu tikiññiqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat minguiqsiagviat piuq. ⁴³Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. İniğiniğaa Jesus-ñum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliuqtigruañuniqsuaq niğiugaqağniqsuq aullağniñiğsrañanik añaayyutaanik Agaayyutim. ⁴⁴Pilate quviğusunniqsuq Jesus tuquaniktigñiqman. Tuqługniğaa aņuyyiuqtit qauklat apiqsruqlugu tuquaniktigmagaan. ⁴⁵Tarra ilitchuğianikamiuñ taavrumakña aņuyyiuqtit qauklatniñ Jesus-ñum tuqqutilaaña, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶Joseph tauqsighiqsuq ukiñhaağiksaamik. Atqautiplugu Jesus-ñum timaa puuqlugu ukiñhaağiksuamik iliñiğaa iluviłiuqtamun uyağañmi. Aksrakługu uyağañmik taluniğaa taamna iluviq. ⁴⁷Mary Magdalene suli Mary aakagikkaña Joses-ñum qiniğniğaaak napmun iliñiaqmañan.

Jesus Añitqiksuz Tuqłiğmiñ

16 ¹Jew-ñuruat minguiqsiagviat qaanianikman, Mary Magdalene suli Mary aakaña James-ñum suli Salome tauqsighiqsut tiprağiksaanik uqsruqtigukługu Jesus. ²Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaa tikitchut iluviğmun nuiyasriuraqmıuğlu siqiniq. ³Uqaksraqtuniqsut iñmik-nun, “Kiami aksrakkisivañ uyağak pañaniñ iluvğum?” (Atakkii uyağak aņiğaluaqtuaq). ⁴Tavrakña tautuñniğaat uyağak aksraksimaanikługu.

⁵Tavra ağnat isighiqsut iluviğmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppu-rraaqtuaq taliqpian tuñaami atnuğaaqaqhuni takiruamik qatiqtaamik.

Quviġutchaŋniqsut. ⁶Aasiñ nukatpam nipliutigai, “Quviġusunaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauraq. Agaayyutim anjitiqiksitkaa. Uvani ingitchuq. Qiñiqsiuŋ nallavia. ⁷Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muñniaqtuq sivupsitiñ, taamani tautukkisigiksi tuvraġlugu uqattutaa ilipsitiñ.’ ” ⁸Tarra uniññaġaat iluviq qilamik. Tatamitpaitlutinj uuliksiñiqsut. Nipliñiññiqsut iñuñmun apqutmikni iqsitçhakpaitlutinj.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹Jesus anjitiqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam, sagviññiqsuq sivulliuplugu taivrumuña Mary Magdalene-mun irrusiqłuiyakkamiñ tallimat malġuñnik. ¹⁰Taavruma utlaññigai piqatigisuukkani Jesus-ñum kiñuvġuruat qaiplutinlu. ¹¹Uqautiniġai Jesus iñuuniplugu sulit tautuñniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvġuruat tusaakamij ukpiġinginiññaġaat.

Jesus Sagviññiqsuq Malġuñnun Maliguaqtinun

¹²Kiñuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iglaatun ilipluni malġuñnun ilaġniknun aullaqtuñnun nunaaqqimiñ. ¹³Tavrakñatchiaq utiġniqsuk. Uqauraaqsiññaġaluġniqsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiġinjtmiññaġaich.

Jesus Sagviññiqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴Kiñuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkunuña qulit atautchiñun niġiññaqtitlugich. Suakataġniġai ukpiqsriłguiłhatigun pitchiġiłhatigunlu atakkii ukpiġinjtlugich qiñiqtuat ilaanik kiñuagun anjitiłhan. ¹⁵Nipliutigai, “Aullaġusi iluqaanun nunamun, quliaqtuaġiyumagiksi tusaayugaaġiksuaq anniqsuġiakun iluqaitñun iñuñnun. ¹⁶Kisupayaaq ukpiqsriuruaq sulit paptaakkauruaq anniqsuġisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsriñitchuaq suksraunġiqsaugisiruq. ¹⁷Tamatkua ukpiqtuat piqagnaqtut ilitchuqutaiñnik saññim taavrumuuna: Atuġlugu atigai anittaigisirut irrusiqłuñnik sulit uqatlagisirut atlakaaġiñnik uqqanik. ¹⁸Tigugaluaġumij nimigianik unniñ imiġaluġumij tuqunamik nuyuaġnamiuyumiñaitçhut. Iligisiġaich argagikkatiñ atniġñaqtuanun aasiñ tamatkua iluaqsiłutin.”

Jesus Aullautrauruq Qilañmun

¹⁹Kiñuagun Jesus-ñum Atanġum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiññaġa pakmuña aquvititluguasiñ taliqpiñmi tuñaanun. ²⁰Maliguaqtai aullaqhutinj quliaqtuaġniqsut tusaayugaaġiksuaq nani-payaaq. Atanġuruam savaqatiginiġai nalupqinaigutiplugu uqattutaaat ilumun itilañjanik quvinaqtuatigun savaanġisigun.